

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

duha

2 | 2021

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY KNIHOVEN

Duha online:
<https://duha.mzk.cz>

Obsah

Studie, články

- Vědecká knihovna v Ostravě vzdělává již sedmdesát let – *Libuše Foberová* 2
Od semináře k webináři – *Martina Košanová* 5
Význam mediální gramotnosti v dnešní době – *Kateřina Šafářová* 8

Inspirace, podněty, náměty

- Dílňa čtení v knihovně – *Radka Vojáčková* 10
3D tisk v knihovně – *Michaela Mrázová* 12
Tumblr – snadný a jednoduchý blog pro komunikaci s uživateli –
Vojtěch Hamerský 14

Proměny českého knihovnictví

- Rozhovor s ředitelkou Krajské knihovny Vysočiny Jitkou Hladíkovou –
Libuše Foberová 16

Veřejné knihovny

- Moravská zemská knihovna a Jihomoravský kraj ocenili nejlepší komunitní
knihovny a Knihovnickou osobnost Jihomoravského kraje – *Monika Kratochvílová* 19
Stoletá inspirativní dáma – Masarykova veřejná knihovna Vsetín –
Daniela Divínová 21
Nová budova Krajské knihovny Vysočiny – *Jana Fialová* 24

Konference, akce

- Hledáme kyberknihovny! – *Národní úřad pro kybernetickou
a informační bezpečnost* 26
Stoletá hodonínská knihovna zapojena do projektu Spisovatelé do knihoven –
Alexandra Stušková 28
Opavský knihovník a Hyde Park informačních profesionálů v Opavě –
Michaela Dombrovská 30

Informace pro knihovny

- Udržitelnost jako téma v českých knihovnách – *Martina Košanová* 32
Vliv pandemie koronaviru na statistické ukazatele v knihovnách Jihomoravského
kraje – *Monika Kratochvílová* 34
Výběr z letních aktivit jihomoravských knihoven – *Jan Lidmila* 36

Z činnosti MZK

- MZK v Brně se zapojí do řešení projektu podpořeného z Fondů EHP a Norska –
Jan Švec 37
Milan Kundera: Nostalgie po Evropě – *Tomáš Kubíček* 38
Už jste (o) nás slyšeli? – *Klára Příbylová* 40
Jak MZK streamovala moderované exkurze – *Radoslav Pospíchal* 42

Knihovnické osobnosti

- Ilona Salajková – Knihovnická osobnost JMK 2020 – *Jarmila Smolová* 44

Oči Brna

- Hana Pražáková. Příběhy plné naděje – *Romana Macháčková* 46

Recenze

- Monografie o katolických časopisech – *Jiří Poláček* 48

Z historie knihoven

- Historie znojemské knihovny – *Eva Šrámková* 50

Zkušenosti ze zahraničních knihoven

- Městská knižnica Skalica – *Ľubica Rozborilová* 52

Rozhovor

- Už jsme se na návštěvníky i naše průvodce těšili – rozhovor
s kastelánkou Vily Stiassni Mgr. Kateřinou Konečnou – *Jana Nejezchlebová* 54

Fejeton

- Mimo – *Radek Malý* 57

Vážení a milí čtenáři,

s pokračujícím rozvolňováním opatření knihovny znovu ožívají a situace umožňuje plánovat i realizovat aktivity pro uživatele nejen v online prostředí. Proto se aktuální číslo Duhy věnuje v rámci druhého pilíře Koncepce rozvoje knihoven tématu **vzdělávacích aktivit knihoven**. *Studie, články* Vás seznámí se vzděláváním v Moravskoslezské vědecké knihovně, přesouváním akcí v době pandemie do virtuálního prostředí a s nabídkou mediálně vzdělávacích programů využitelných v knihovnách. V rámci dalších rubrik přinášíme podněty k realizaci dílen čtení, 3D tisku (*Inspirace, podněty, náměty*), kurzu kybernetické bezpečnosti či projektu Spisovatelé do knihoven (*Konference, akce*).

Dále Vám přiblížíme letošní ústřední téma českých knihoven (*Informace pro knihovny*), výsledky ocenění Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020 (*Veřejné knihovny*) i knihovnickou osobnost Jihomoravského kraje (*Knihovnické osobnosti*). Letošní rok je bohatý na jubilea knihoven. Tentokrát slavíme společně s Masarykovou veřejnou knihovnou ve Vsetíně (*Veřejné knihovny*) a současně blahopřejeme také MSVK v Ostravě a Městské knihovně Hodonín. Provedeme Vás také novou budovou Krajské knihovny Vysočiny (Veřejné knihovny) a pozveme k poslechu podcastů z knižního světa (*Činnost MZK*). Věříme, že si z nabídky čísla vyberete a přejeme Vám příjemně strávený čas dovolených.

Za redakci časopisu Duha
Jan Lidmila

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 35 (2021), číslo 2.
Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně**.

Adresa vydavatele a redakce:

Moravská zemská knihovna v Brně

Kounicova 65a, 601 87 Brno

Telefon: 541 646 126

E-mail: duha@mzk.cz

IČ 094943, DIČ CZ00094943

Foto na přední straně:

Knihovna Jiřího Mahena v Brně – pobočka Medlánky,

foto: Pavel Němec

Grafické zpracování: Pavel Václav Vaščák

Tisk: Tiskárna Brázda

Vychází 4× ročně tištěně i on-line.

Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print),

ISSN 1804-4255 (Online)

Redakce:

Mgr. Jan Lidmila, vedoucí redaktor, Mgr. Jana Nejezchlebová, výkonná redaktorka, Mgr. Adéla Dilhofová, redaktorka, Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, redaktorka a jazyková korektura

Redakční rada:

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D. (Moravská zemská knihovna), předseda redakční rady, PhDr. Libuše Foberová, Ph.D. (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě), Mgr. Kateřina Janošková (Masarykova veřejná knihovna Vsetín), Bc. Pavel Zajíc (Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm)

jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

Vědecká knihovna v Ostravě vzdělává již sedmdesát let

Libuše Foberová
foberova@svkos.cz

Moravskoslezská vědecká knihovna si v letošním roce připomíná 70. výročí své existence. Při této příležitosti se ohlíží za vývojem vzdělávání knihovníků a popisuje také jeho aktuální podobu. Zmíněny jsou e-learningové kurzy, konference Kniha v 21. století i jednotlivé vzdělávací aktivity pro veřejnost. Novou etapou vzdělávání bude realizace projektu novostavby knihovny, která se má stát centrem digitalizace, vědy a inovací.

Vědecká knihovna byla založena v roce 1951 jako Státní studijní knihovna a Ústřední československá knihovna pro hornictví a hutnictví v souvislosti s Vysokou školou báňskou. Knihovna byla vždy oporou vzdělávacího procesu. Poskytovala odbornou četbu a ve své informační činnosti oživovala půjčovanou literaturu odbornými přednáškami, besedami, vzdělávacími aktivitami a výstavami.

V roce 1964 získáním práva povinného výstisku došlo k rozšíření úzkého profilu knihovny na všeobecný, zahrnující všechny vědní obory. Knihovna se od svého počátku věnovala i vzdělávání knihovníků a spolupráci s knihovnami v regionu. Už v roce 1953 byl založen Metodický kabinet při Krajské lidové knihovně v Ostravě, který vytvářel propracovaný knihovní systém. Historicky první knihovnický kurz byl v Ostravě uspořádán v roce 1957, vzdělávali se v něm maturanti z jiných oborů nebo knihovníci s praxí bez knihovnického vzdělání.

Od roku 1961 fungovalo v Ostravě konzultační středisko Střední knihovnické školy v Brně, později bylo otevřeno čtyřleté středškolské studium knihovnické a knihkupecké, dvouletá nadstavba pro maturanty a jednoroční kurz pro knihovnické pracovníky nad 40 let. Vznikem konzultačního střediska Morava došlo ke spojení Krajské lidové knihovny v Ostravě, Fakulty sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy, Univerzity Palackého v Olomouci a Pedagogické fakulty v Ostravě, což umožnilo

vysokoškolské studium i na Moravě. Od roku 1989 přibyla i Katedra vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Severomoravský kraj vybudoval ze státních vědeckých knihoven v Ostravě a v Olomouci krajská knihovnická střediska. Ta se zaměřovala především na odbornou poradenskou a metodickou činnost pro knihovny v regionu. Při olomoucké vědecké knihovně začal působit Krajský kabinet knihovnictví, jenž zřídil detašované pracoviště v Ostravě. Ostravská vědecká knihovna založila Krajský kabinet informatiky, který se zabýval řízením útvarů VTEI (Vědeckotechnické a ekonomické informace). Organizoval roční pomaturitní studium pro knihovníky odborných knihoven, zejména technických a lékařských. Učil je pracovat s technickou a odbornou literaturou, analyzovat informační zdroje a umět je technicky zpracovávat, dále se studium zaměřovalo na metodiku rešeršního průzkumu nebo patentovou a normalizační dokumentaci.

Po roce 1989 v knihovnách nastupují počítače a nové informační a komunikační technologie, bylo tedy nutné zaměřit vzdělávání knihovníků na počítačovou gramotnost. Došlo i k zavádění moderních mezinárodních pravidel, norem a forem v knihovnách, zejména ve zpracovávání knihovního fondu.

Nedostatek oborově vzdělaných knihovníků byl v regionu značný, a proto vědecká knihovna zareagovala novým akreditovaným rekvalifikačním kurzem, který obsahoval 160 hodin odborné

Školící středisko MSVK v Ostravě v 90. letech

výuky, byl ukončen závěrečnými zkouškami a měl dva obory – odborný pracovník knihovny a odborný pracovník v informacích. Knihovna dále připravila od roku 2001 dvouletý knihovnický kurz pro knihovníky školních knihoven. V současné době navazujeme na oblíbené kurzy pro školní knihovníky, spolupracujeme s Místním akčním plánem rozvoje vzdělávání ORP Ostrava II, se kterým chystáme projekt na podporu školních knihoven a knihovníků.

Cituji krátkou vzpomínku účastnice knihovnického kurzu: *„V září 2001 jsem nastoupila do krajské knihovny jako čerstvá absolventka vysoké školy. Vystudovala jsem českou filologii a historii, což se v mé práci hodilo, ale o knihovnictví jsem pochopitelně nevěděla nic. Hned na podzim jsem proto byla vyslána na rekvalifikační kurz, který byl v mé knihovně pořádán. Zpětně kurz vidím jako nejrychlejší cestu k získání povědomí o knihovnické práci. Velice kladně hodnotím především to, že přednášející byli přímo lidé z praxe, kteří do kurzu zařazovali opravdu potřebné a aktuální informace“.*

V současné době pořádáme knihovnické kurzy podle Národní soustavy kvalifikací. Ostrava se po Praze a Brnu stala třetím místem, které organizuje tyto kurzy včetně státních zkoušek. V současné době jde o dva kurzy – knihovník v přímých

službách a knihovník katalogizátor. Připravujeme nové studijní opory pro vysokoškolské pozice. Opony vytvářejí vybraní experti oboru z celé České republiky a slouží zájemcům o státní zkoušku podle Národní soustavy kvalifikací. Výhodou je, že jsou přístupné všem zájemcům o celoživotní vzdělávání, tedy nejenom účastníkům knihovnických kurzů.

S novým vzděláváním knihovníků jsme renovovali i počítačovou učebnu, která je multi-mediální. Vzdělávají se v ní nejen knihovníci, ale i zaměstnanci knihovny a v některých případech i čtenáři. Každým rokem metodičky připravují zajímavé edukační cykly pro knihovníky, reagují tak na jejich poptávku. Vzdělávání jsme díky pandemii přesunuli i do e-prostoru, pořídili jsme nahrávací studio, natáčíme výuková videa, webináře ad. Prostřednictvím webových stránek knihovny <https://www.svkos.cz/> byl spuštěn Moodle, ve kterém zájemci najdou eLearningové kurzy na různá témata nejen pro knihovníky, ale i pro širokou veřejnost. Velmi oblíbený mezi knihovníky je kurz Knihovnické minimum, letos je to již 21. běh tohoto eLearningového kurzu a stále se těší mimořádné oblibě. Léta budujeme příručku knihovnické literatury, která je dnes zcela zdigitalizována.

Spolupracujeme s Ústavem bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké

fakulty Slezské univerzity v Opavě, podílíme se na výuce, vybraní knihovníci vyučují odborné předměty na univerzitě a vybraní pedagogové vyučují knihovníky u nás. Společně pořádáme knihovnickou konferenci Kniha ve 21. století, příští rok uspořádáme již 15. ročník. Konference se bude konat na půdě Slezské univerzity ve dnech 15.–16. února 2022 na téma komunitní knihovnictví, smart knihovny a trendy v knihovnictví. Daří se nám skloubit praxi s teorií a setkávat se s pedagogy, studenty a knihovníky z celé republiky. Řada z nich v Opavě studovala, a právě tato přátelská setkání dělají opavskou konferenci tolik zajímavou a vyhledávanou.

Připravujeme projekt Novostavba Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě – Černá kostka – centrum digitalizace, vědy a inovací. Pracujeme s konceptem Smart Library, provoz budou samoobslužné, počítá se s 5G sítí, s knihovním systémem nové generace, s robotickým systémem pro zakládání knihovního fondu atd. Uvědomujeme si, že takto pojatá koncepce služeb vyžaduje speciálně vyškolené knihovníky, digitálně gramotné. V tom směru plánujeme koncepci celoživotního vzdělávání zaměstnanců knihovny.

Vzdělávání v knihovně má tři roviny: vzdělávání oborové pro knihovnickou komunitu, vzdělávání zaměstnanců zejména v oblasti cizích jazyků a IT gramotnosti a vzdělávání zaměřené na cílové skupiny. Hlavní cílovou skupinou jsou studenti, pedagogové a vědecktí pracovníci. Pro ně připravují studijní aktivity lektori z nového Studentského centra. Hlavním cílem aktivit Studentského centra jsou vzdělávací lekce pro středoškolyáky v dopoledních hodinách a akademické psaní (Academic Writing) v odpoledních hodinách. Lektori zpracovávají učební opory, jejichž zaměření odpovídá gramotnostem, kterým se věnujeme: informační, digitální a technické gramotnosti, nezapomínají ani na kyberbezpečnost. Otevřeli jsme i Makerspace dílnu, ve které učíme zájemce technické gramotnosti a aktivitám, jako je tisk na 3D tiskárně, práce s 3D pery

a roboty. Chceme podpořit polytechnické vzdělávání nebo také STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) vzdělávání. Cílem je zvýšit zájem o techniku a rozvíjet důležité dovednosti pro 21. století.

Dříve vědecká knihovna plnila roli vzdělávací instituce zejména tím, že zajišťovala pro studenty, pedagogy a vědecké pracovníky, ale i pro odbornou a laickou veřejnost kvalitní odbornou literaturu a informační zdroje, později elektronické informační zdroje, hlavně tuzemské a zahraniční oborové databáze, včetně speciálních fondů, jako jsou normy a patenty. Oddělení bibliografie vytvářelo jednorázové i průběžné rešerše, zejména pro lékaře. Dnes pro lékaře pouze cirkulujeme lékařské časopisy, které nabízíme nemocnicím v regionu. I tuto službu časem nahradí kvalitní lékařské databáze, včetně elektronických lékařských časopisů. Úkolem bibliografů dnes je zejména učit studenty a zájemce, jak si umět udělat vlastní informační průzkum a zpracovat kvalitní rešerši. Učí je vyhledávat v elektronických informačních zdrojích a jednoduchým rešeršním dovednostem. Pandemická krize ukázala na digitální propast mezi lidmi, která je obrovská a má řadu příčin. Buď lidé nemají přístup k technologiím, nebo s nimi neumějí pracovat. Tady vidím výzvu pro knihovny: podílet se na odstraňování informační a digitální negramotnosti. Role knihoven jako vzdělávacích center je nenahraditelná. Úkolem ostravské vědecké knihovny je digitalizovat, podílet se na vědě a vzdělávat. Věříme, že k tomu získáme i kvalitní zázemí v nové budově, Černé kostce – centru digitalizace, vědy a inovací.

Literatura:

FOBEROVÁ, Libuše. *70 let vědecké knihovny v Ostravě*. Ostrava, MSVK 2020.

OD PADESÁTKY K ŠEDESÁTCE: *Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace*. Ostrava, MSVK 2011.

STÁTNÍ VĚDECKÁ KNIHOVNA V OSTRAVĚ 1951–2001: *sborník k jubileu*. Ostrava, SVK 2001.

Od semináře k webináři

Martina Košanová

kosanova.martina@svkpk.cz

Příspěvek ukazuje na změny v práci knihoven, které přineslo období mimořádných epidemických opatření. Tedy období, kdy knihovny nebyly přístupné uživatelům. Své aktivity postupně přenesly do online prostředí a začaly využívat nové technické možnosti a přístupy k uživatelům. Na konkrétním příkladu vzdělávání Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje se seznamujeme s netradičními formami oslovení uživatelů a schopnostmi konkurence vůči ostatním institucím.

Minulý týden jsem telefonovala s Markétou Pilátovou, abych domluvila příspěvek do sborníku ke konferenci k 80 letům od občanské války ve Španělsku. Pořádali jsme ji na podzim roku 2019 a Markéta přispívala povídkami o Hrdinovi od Madridu. Obsah její novely o setkání veterána španělské občanské války Františka se španělskou studentkou Carmen, která pátrá po dávných osudech zapomenutých bojovníků, byl skvělým rozvinutím tématu. Dostat společně do Plzně 12 odborných mluvčích z různých institucí z různých měst, včetně zahraničních hostů, nebylo jednoduché, přesto se to podařilo, až na výjimku. Byl říjen a v té době v Brazílii nejsou prázdniny, Markéta tam učila český jazyk naše

krajany. Leč, český knihovník si poradí se vším – napadlo nás vzbudit ji ve 4 ráno, spojit se s ní přes Skype, propojit počítač s projektorem, reproduktory a hotovo. Byla ve vzdělávacím centru na zdi v nadživotní velikosti. Kamerku jsme otočili do sálu, aby viděla i ona nás. Spisovatelka žijící v Sao Paolu, na druhé straně zeměkoule, v reálném čase s námi v plzeňské knihovně. Výkřik techniky a nápaditosti!

Až do chvíle, kdy se mě do telefonu zeptala: "Nahrávali jste to, vid? Už jsem zapomněla, o čem jsem mluvila." Nenahrávali. Je to rok a půl a ani nás to nenapadlo. Ani jsme na to neměli techniku, ani software, neměli jsme představu o tom, co je Zoom nebo Jitsi. Skype a projektor

Seminář v SVK Plzeň, foto: Milan Říský

Konference J. F. Smetana, foto: Milan Říský

byly pro nás pouhou náhražkou, úsporou za letenky, řešením situace. Pár měsíců a stříh. Knihovny se uzavřely. Čtenáři a další uživatelé našich služeb ztratili zažitě návyky a získali nové dovednosti. Adaptovali se na nové podmínky. A my s nimi. Nebylo zbylí. Když nikdo nemůže chodit do knihoven, díky kamerám a streamům chodíme za našimi uživateli až do jejich obývacích pokojů, ložnic i pracovišť. Konkuruje vysíláním televizi, podcasty rozhlasu, vloudili jsme se skrze sociální sítě do jejich telefonů. Svoji knihovnu mají stále u sebe v kapse. Učíme se moderovat, psát storyboardy, blogy, recenze, líčit se před kamerou. Každý lektor, vědec, interpret, rodilý mluvčí je najednou dosažitelný, můžeme zprostředkovat setkání čtenáře s jakýmkoli žijícím spisovatelem. Splněný sen každého, kdo má v knihovně na starost komunikaci, vztahy s veřejností a vzdělávání. Díky covidu jsme se za pár měsíců nesmírně posunuli blíž k našim uživatelům, zkrátili jsme cestu z jejich domovů a škol do knihoven na zapnutí počítače, nebo vytažení telefonu z kabelky. Dokázali jsme toho využít? A dokážeme si najít své místo mezi nepřeborným množstvím informací a možností, které online svět nabízí? Jsme konkurenceschopní formou i obsahem?

My jsme na to zkusili jít přes lidský příběh. Přes člověka a jeho kořeny. Ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje jsme připravili čtvrtletní cyklus moderovaných badatelských online diskuzí o pozapomenutých osudech našich krajanů za druhé světové války ve Skandinávii.

Novinářka Judita Matyášová se dlouhodobě věnuje dokumentaci osudů našich krajanů, kteří v první polovině 20. století vycestovali do Skandinávie, proto jsem ji přizvala ke spolupráci a sestavily jsme šest setkání naplněných příběhy podloženými dlouhodobým pátráním od Národní knihovny po královský Stockholmský archiv. A začaly jsme Plzeňákem. Milan Grossman o sobě říká, že je obyčejný řidič. Nikdy nestudoval historii, ale podařilo se mu vybádat tolik, jako kdyby byl profesionál. Před deseti lety začal pátrat po životních osudech svého dědečka, Jakuba Grossmana, který v roce 1939 odešel z rodné Ostravy do Polska, odtamtud putoval 5 500 kilometrů pěšky do Stockholmu, kde mu pomohla švédská hraběnka Amelie Posse-Brázdová. Sehnala peníze, aby mohl odjet do Francie a zapojil se do odboje. Milan Grossman vypátral desítky vzpomínek pamětníků po celém světě, kteří mu vyprávěli nejen o dědečkovi, ale také o záchranné akci ve Švédsku. Pan Grossman sepsal o dědečkovi knihu (objevili jsme nového regionálního autora) a předloni začal natáčet dokumentární film se studenty Filmové akademie v Písku. Navštívili místa v Polsku, Estonsku, Litvě a Švédsku, která jsou spojena s příběhem Milanova dědečka. Poutavé vyprávění přineslo našemu vysílání neuvěřitelnou sledovanost, během týdne si ho pustilo na Facebooku a Youtube kanálu SVK PK téměř dva tisíce lidí, které pohltilo badatelské

Přednáškový klub - biskup Tomáš Holub, foto: Milan Říský

nadšení pana Grossmana. A do dalších živých streamů přivedlo i několik českých krajanů žijících ve Švédsku, kteří se aktivně přidávali do debat. Takové propojení by se při běžné přednášce v prostorách knihovny nepodařilo.

Dalším hostem byla nordistka Eva Dohnálková, která vypátrala desítky příběhů zachráněných dětí a dospělých v Norsku. Slavného norského dobrodruha Fridtjofa Nansena znal na počátku minulého století celý svět díky jeho expedicím na severní pól. Kromě toho byl známý jako zastánce lidí, kteří se kvůli válečnému konfliktu ocitli bez domova. Když v roce 1930 Nansen zemřel, tak jeho syn Odd pokračoval v pomoci druhým. Zajímal se o situaci ve střední Evropě a zorganizoval záchrannou akci pro téměř 300 dospělých a dětí z celého Československa. Jeho nadace Nansenhjelpen pomohla našim krajanům a našla pro ně rodiny v Norsku.

Doc. PhDr. Miluše Juříčková, CSc. z Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky Filozofické fakulty MU v Brně přeložila knihu Magne Skjaeraasena *Lékař pro život – Příběh Lea Eitingera* (nakl. Doplněk, 2012) a řadu let se věnuje popularizaci odkazu tohoto významného lékaře. I proto přijala naše pozvání pohovořit o brněnském židovském lékaři Leu Eitingerovi, který byl jedním z desítek lidí, kteří se dostali díky norské nadaci Nansenhjelpen z Protektorátu do bezpečí. Až do roku 1942 se skrýval v norských rodinách, v roce byl deportován do Osvětimi, kde pracoval jako táborový lékař. Jednoho dne ošetřoval mladíka z Rumunska a zachránil mu život. Mladík se jmenoval Elie Wiesel, po válce vydal řadu knih o holocaustu, které vyšly po celém světě, v roce 1984 získal Nobelovu cenu za mír. Také Leo Eitinger se po roce 1945 proslavil,

stal se z něj mezinárodně uznávaný psychiatr, který se specializoval na léčbu traumatu z druhé světové války.

Z Norska jsme se v našich debatách vrátili zpátky ke Švédsku a Judita Matyášová představila dramatický příběh švédské hraběnky Amelie Posse-Brázdové, která se před první světovou válkou provdala za českého malíře Oskara Brázdu. Novomanželé žili v Itálii, kde byli v kontaktu s Tomášem Garriguem Masarykem a pomáhali legionářům. Ve 30. letech hraběnka začala psát články o situaci ve Střední Evropě a organizovala pomoc pro židovské uprchlíky a také odbojáře, kteří se chtěli dostat do Švédska. V roce 1938 musela narychlo opustit Československo, protože jí hrozilo nebezpečí. Ani ve Švédsku neustaly její snahy pomoci lidem v nesnázích. Po válce byla v kontaktu s Miladou Horákovou a podporovala její aktivity. Příběh švédské hraběnky napsala Eva Strömberg Krantz a v českém překladu vyšla v roce 2011 pod názvem *Amelie Posse-Brázdová – Život spjatý s Československem* (nakl. Akropolis).

Pokud vás témata zaujala, podívejte se YouTube kanál SVK PK a posuďte sami, co online prostředí dokáže, kde jsou jeho limity a v čem je přínosem. Rozhovor tváří v tvář je samozřejmě nenahraditelný a vždycky bude, ale zkuste novou situaci vnímat jako příležitost ukázat vašim uživatelům další možnosti získávání informací, vzájemného propojování a zkracování vzdáleností. A také se jich ptejte, co vlastně chtějí. Seminář nebo webinář? Ptejte se, s čím jim můžete pomoci a co je může knihovna naučit, nebo co by chtěli oni naučit knihovnu, nebo co by chtěli v knihovně učit jiné uživatele. Od toho jsme přece tady, umíme poskytnout téměř cokoli, od informace po prostor. Teď i ten virtuální.

Bude vás zajímat, že...

... CzechLit – České literární centrum zveřejnilo video seznam *Česká poezie ve světě*. Cílem je ukázat úspěchy českých básnířek a básníků v zahraničí. 4dílný seriál vznikl při příležitosti našeho „roku poezie“. Věnuje se oblastem - Německo, Francie, Velká Británie a Španělsko ...

Význam mediální gramotnosti v dnešní době

Kateřina Šafářová

katerina.safarova@jsns.cz

Článek se zabývá problematikou mediální gramotnosti, zamýšlí se nad tím, proč je důležité tuto kompetenci rozvíjet a nabízí knihovníkům materiály vzdělávacího programu Jeden svět na školách (JSNS), které mohou využít v rámci mediálně vzdělávacích aktivit cílených na mládež či širokou veřejnost.

Význam mediální gramotnosti v dnešní době

Mediální krajina se v posledních 30 letech změnila naprosto zásadním způsobem. Internet je nesrovnatelně dostupnější, digitální technologie prostupují našimi životy, sociální sítě se staly opravdovým fenoménem, nemalá část naší každodennosti se odehrává v kyberprostoru. V souvislosti s těmito změnami se čím dál tím častěji hovoří o mediálním vzdělávání a potřebě rozvíjet mediální gramotnost.

Pojmy „mediální výchova“ a „mediální vzdělávání“ označují vzdělávací proces, jehož cílem je posílit mediální gramotnost.

„Mediální gramotnost“ je souhrn vědomostí, dovedností i postojů týkajících se tradičních i digitálních médií, mezi nimi například:

- znalost mediální logiky (jak vznikají mediální sdělení, jak funguje mediální průmysl)
- dovednost analyzovat různé typy mediálních sdělení (zpráva, reklama, příspěvky na sociálních sítích apod.) a dokázat posoudit relevanci a důvěryhodnost nalezených informací
- umět se pohybovat na internetu bezpečně – předcházet zneužití osobních dat, vědět, jak se bránit kyberšikaně, nenávistným projevům apod.
- uvědomovat si roli médií v širším společenském dění a jejich význam pro demokracii

Mediální gramotnost je úzce propojená s dalšími koncepty, jako je **informační gramotnost**,

digitální gramotnost nebo **audiovizuální gramotnost**.

Data k mediální gramotnost v ČR

Výzkumy ukazují, že mediální gramotnost středoškoláků, ale i dospělých není vysoká. Z dotazníkového šetření *Mediální gramotnost českých středoškoláků*, který jsme publikovali v září 2018, vyplynulo, že čeští středoškoláci nemají dostatek znalostí o médiích a mediální krajině (neznají mediální legislativu, nejsou si jisti, která média jsou veřejnoprávní, neznají příliš vlastníky soukromých médií, některé mediální žánry) a bojují s analýzou konkrétních mediálních sdělení. K podobným závěrům dospěla v tematické zprávě *Mediální výchova na základních i středních školách* také Česká školní inspekce.

Dospělí získali v „testu mediální gramotnosti“ ve výzkumu, který si objednala Česká televize u agentury STEM/MARK v průměru pouze 39 bodů ze 100 možných.

Důsledky nízké mediální gramotnosti

Lidé s nízkou mediální gramotností čelí mnoha rizikům – je pro ně obtížnější vyhledat si potřebné informace a posoudit důvěryhodnost těch nalezených, rozpoznat přesvědčovací techniky reklam, zabezpečit své účty na digitálních médiích. Krajiními důsledky uvěření fake news

a poplašných zpráv byla snaha léčit cukrovku peroxidem vodíku nebo pokus vykolejit vlak s cestujícími pokácením stromů.¹ Závažným problémem jsou také řízené dezinformační kampaně, jejichž cílem může být například ovlivnit výsledek voleb, což bylo vidět například v amerických prezidentských volbách v roce 2016 nebo v referendu o Brexitu.

JSNS je vzdělávací program společnosti Člověk v tísni a už od roku 2007 podporuje rozvoj mediální gramotnosti žáků základních a středních škol. Přehled všech aktivit, které k mediálnímu vzdělávání realizuje včetně jejich bližšího popisu, najdete na www.jsns.cz/mv.

Výběr JSNS materiálů, které můžete v knihovně využít

- **Audiovizuální lekce (AV lekce)**
Zaregistrujte se bezplatně na jsns.cz/registrace v kategorii „Ostatní“ a využijte na workshopech či seminářích audiovizuální lekce, které zahrnují dokumentární film, sociální spot či webovou hru k vybranému tématu, vzdělávací aktivity a informační text seznamující s problematikou.
K mediálnímu vzdělávání nabízíme aktuálně více než 70 audiovizuálních lekcí, které pokrývají témata jako zpravodajství, sociální síť a internet, reklama a marketing, rizika kyberprostoru, fake news či propaganda. U AV lekcí uvádíme vždy doporučený věk (spodní

hranice typicky začíná mezi 11–13 lety, mnoho dokumentárních filmů může být zajímavých i pro dospělé), animovaný pořad *V digitálním světě* je určen dětem již od 8 let.

- **Publikace a metodické příručky**
JSNS vydal doposud 10 didaktických publikací. *Objednejte si je k vám do knihovny zdarma v tištěné podobě nebo si je stáhněte ve formátu PDF.*

- **Plakáty a nástěnka s „5 klíčovými otázkami“**

Objednejte si zdarma sadu hravých plakátů k mediálnímu vzdělávání a rozvěste je u vás v knihovně.

Do knihovny můžete pověsit také nástěnku s „5 klíčovými otázkami“, což je nástroj, který lze využívat pro posuzování důvěryhodnosti jakýchkoliv mediálních sdělení. Přečtete si o této metodě více a stáhněte si nástěnku na této webové adrese.

- **MQtester**

Pracujte na workshopech či seminářích s webovou aplikací MQtester, která si klade za cíl hravou formou vzdělávat v oblasti médií. Je určena žákům druhého stupně ZŠ a SŠ i široké veřejnosti. Úlohy v MQtesteru jsou rozděleny do tří úrovní: první je nejsnazší, třetí nejtěžší. Sečtením získaných bodů ve všech úrovních zjistíte svůj celkový „kvocient mediální gramotnosti“.

- **Bulletin mediálního vzdělávání**

Odebírejte náš online newsletter, v němž najdete každé dva týdny přehled všech aktualit k mediálnímu vzdělávání.

¹ Případu seniora Jaromíra Baldy, který byl obviněn a odsouzen za teroristický útok, se dotýkáme v nové audiovizuální lekci s názvem Mediální ring 2: Sociální bubliny, dostupné online na <https://www.jsns.cz/lekce/912335-medialni-ring-2-socialni-bubliny>

Bude vás zajímat, že...

... v souvislosti s aktuální situací, kdy byly české sbírkotvorné instituce zavřené, se často hovořilo o zpřístupnění artefaktů online. **Nový web otevrenesbirky.cz teď podává přehlednou zprávu o digitalizaci a zpřístupňování kulturního dědictví v České republice.** Web obsahuje kromě komentářů ke stavu digitalizace a zasazení do evropského kontextu také přehledné grafy s počty online dostupných artefaktů jednotlivých institucí ...

Dílna čtení v knihovně

Radka Vojáčková
vojackova@kvkli.cz

Dílna čtení předpokládá, že si každý čte po stanovenou dobu svou vlastní knihu. Jak to ale udělat v knihovně, kam si děti chodí knihy teprve vybírat a půjčovat? Jednou z možností je připravit dílnu čtení tak, aby její úvodní část pracovala s užším výběrem knih pro danou věkovou kategorii či čtenářskou úroveň dětí. Na ni pak navazuje samostatné čtení po určitý čas a závěr je věnován společné reflexi. Děti si tedy přijdou do knihovny číst s tím, že knihu, která je při čtení zaujme, si mohou hned půjčit a doma dočíst. Pro některé děti to může být impulz pro přihlášení do knihovny. Jak takové dílny připravit? Několik námětů vám nabídneme v tomto a v dalších číslech časopisu.

Jak si vybrat dobrou knížku

Dílna čtení zaměřená na výběr knihy

Cíl: odhalení všech hledisek, která čtenáře ovlivňují a napomáhají při výběru knihy (co vše zjistíme z obalu knihy), naše očekávání od vybrané knihy, předvídání.

Dílna je vedená tak, abychom dětem ukázali, co všechno nás ovlivňuje při výběru knihy, co vše nám o knize prozradí obálka, jak nám tyto informace mohou pomoci při výběru. A také jaká máme očekávání od vybrané knihy, na jakém základě si tato očekávání tvoříme. Děti při čtení zjistí, zda kniha dokáže jejich očekávání naplnit.

Pomůcky:

- Cca 30 knih – knihy vybrané dle čtenářské úrovně dětí (podle toho, jaká na dílnu přijde třída). Do výběru ale vždy zahrneme i knihy pro méně zdatné čtenáře, i když jde o starší děti. Do výběru zahrneme jak knihy oceňované dospělými, tak knihy, které jsou oblíbené mezi dětmi.
- Pracovní list pro každého žáka.
- V ideálním případě polštářky či podsedačky na čtení (i v knihovně si mohou děti udělat pohodlí).

Dílna čtení v Městské knihovně Mikulov

Vybrané knihy rozprostřeme na stoly (či jakákoliv jiná místa) tak, aby byla vidět celá přední strana – obálka knihy. Místo musí být přístupné, aby si děti mohly knihy brát do rukou a prohlížet si je. Je lepší zvolit více míst, kam knihy rozložíme, aby se děti netlačily u jednoho stolu.

Po příchodu posadíme děti na koberec do kruhu či ke stolkům, knihám se zatím nevěnujeme. Sdělíme dětem, že knihy jsou připravené právě pro ně, ale budeme se jim věnovat až za chvíli.

Před čtením

Na úvod vyzveme děti, aby si do pracovního listu vyplnily první otázku:

1. *Podle čeho si vybíráte knihu na čtení? Co vás při výběru ovlivňuje?*

Děti pracují samostatně cca 3 minuty. Poté sdílejí ve dvojicích. Po sdílení provedeme společný soupis hledisek. Zapisujeme na flip či tabuli. Pokud děti neuvedou anotaci jako jedno z hledisek při soupisu, seznámíme děti s tímto pojmem a ukážeme, kde v knize najdou tento text. Seznámíme děti i s tím, kde a jaké informace o knize naleznou (obálka, titulní strana, titráž atd.) Stačí knihou listovat. Je dobré dětem ukázat, že existuje předmluva, poděkování a další texty v knize, které nejsou součástí příběhu a proto je nemusíme číst.

Vyzveme děti k výběru knihy, při němž mohou využít všech hledisek, která zazněla. Knihy si děti vybírají z knih, které jsme pro ně připravili. Knih proto musí být vždy víc, než je dětí ve třídě.

Vyplnění otázek do pracovního listu (můžeme dětem namodelovat, jak bychom úkol vyplnili)

- Proč sis knihu vybral?

- Jaká od ní máš očekávání? (Jaký příběh tam bude? Bude smutná, veselá, napínavá, dobrodružná....?)

Samostatná četba

Děti si budou samostatně číst vybranou knihu.

Připomeneme důležitá pravidla dílny čtení:

- Čtu samostatně po celou stanovenou dobu.
- Nesdílím text ani obrázky se sousedem.
- Neruším ostatní.
- Na četbu si vyberu místo, kde mi to bude příjemné.

Doba čtení: 15–20 min (malé děti 10 minut, záleží na čtenářské úrovni dětí)

Po čtení

Děti se věnují pracovnímu listu, kde vyplní zbylé otázky:

- Začetl ses? Co udělal autor pro to, aby tě vtáhl do příběhu?
- Splní kniha tvá očekávání? Své ano/ne zdůvodni
- Chtěl bys ji přečíst celou?

Děti ve dvojicích sdílejí odpovědi, následně můžeme sdílet společně (není nutné, dle času), necháme zaznít i negativní zkušenost.

Na závěr se vrátíme k původnímu soupisu hledisek.

- Doplnili byste něco do soupisu?

Na úplný závěr vyzveme děti, které kniha oslovila, aby si ji půjčily domů a dočetly. Pro ty, kteří ještě nejsou čtenáři knihovny, je to jedna z motivací pro přihlášení se do knihovny.

Bude vás zajímat, že...

...o postup do krajského kola na ocenění Knihovna roku 2021 se v Jihomoravském kraji uchází pět knihoven: Místní knihovna Kostice (region Břeclav), Knihovna ve Chvalovicích (region Znojmo), Místní knihovna Kořenec (region Blansko), Místní knihovna Prušánky (region Hodonín) a Obecní knihovna Hostěrádky-Rešov (region Vyškov). Do celostátního kola postoupí koncem června jen jedna knihovna, která prokáže, že může obstát v náročném srovnání těch nejlepších knihoven...

3D tisk v knihovně

Michaela Mrázová

mm.michaelamrazova@gmail.com

Čím dál více se v knihovnách objevují 3D tiskárny. Ať už samostatně nebo jako součást tzv. makerspace či kreativních dílen. V této inspiraci poradíme s výběrem 3D tiskárny, představíme jednoduchý modelovací software a přidáme tipy, kde můžete najít k tisku téměř cokoli.

Výběr 3D tiskárny

Pokud knihovna plánuje nákup 3D tiskárny, obvykle se do výběru promítá hned několik faktorů. Prvním z nich je určitě cena, dál je to technická zručnost pracovníka, který se bude o tiskárnu starat, a v neposlední řadě je to plánované využití tiskárny a materiál, ze kterého se bude tisknout. V ideálním případě potřebujeme najít vhodný poměr mezi všemi uvedenými kritérii.

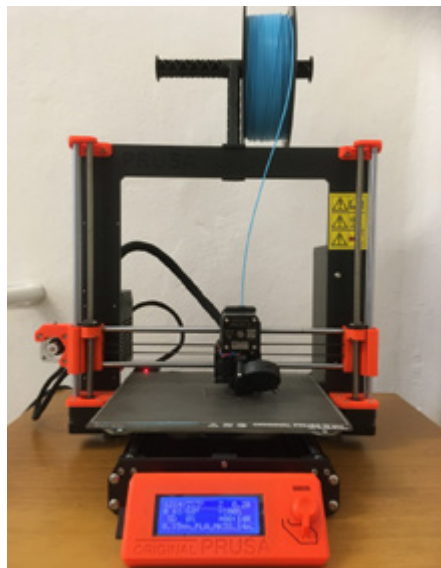
Rozlišujeme dva základní typy 3D tiskáren. Prvním jsou SLA/SLS (Selective Laser Sintering) tiskárny. Principem fungování těchto tiskáren je laserové spékání práškových materiálů nebo UV resinu, což je pryskyřice reagující na světlo. Díky přesnosti laseru a pevnosti použitých materiálů se tato technologie používá pro tisk drobných

věcí (např. šperků) nebo namáhaných funkčních dílů. SLS tiskárny jsou náročné na provoz i obsluhu, pořizovací i provozní náklady jsou vysoké.

Druhým typem 3D tiskáren jsou FDM/FFF (Fused Deposition Modeling/Fused Filament Fabrication). Jde o nejrozšířenější technologii 3D tisku – tavení plastového vlákna a jeho nanášení v tenké vrstvě pomocí dvou pohyblivých os. Od velikosti tiskové podložky se odvíjí, jak velké výrobky zvládne vytisknout, obvykle je to 20–25 cm. Nejčastěji používanými materiály pro FDM jsou termoplasty nebo polykarbonáty, viz dále. Tyto tiskárny mají sice o něco nižší přesnost (opravdu jen v detailech) a na jejich povrchu jsou vždycky vidět tiskové vrstvy, ale jejich provoz není tak nákladný a na obsluhu jsou přívětivější.

Na trhu najdeme velké množství FFF 3D tiskáren. Hledat můžeme v nižší cenové kategorii (od 6 000 Kč), ty jsou o něco náročnější na sestavení, kalibraci tisku a následný servis (např. Creality Ender nebo Anycubic). Nebo pro nás cena nehraje roli a máme na tiskárnu větší požadavky (WiFi konektivita, dotykový display, uzavřená konstrukce). Jakou tedy vybrat?

Když jsem na jaře 2019 vybírala 3D tiskárnu do Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, tak pro mne byla jasnou volbou tiskárna MK3S od české firmy Průša, která má mezi 3D tiskaři světové jméno i kvalitu. Také mne zaujali skvělou zákaznickou podporou a množstvím materiálů (návodů, FAQ, komunita tiskařů, ukázková videa) na svém webu. Tiskárna se dá pořídit ve dvou provedeních, buď jako stavebnice (cena se pohybuje kolem 20 000 Kč) nebo vám ji doručí již složenou a zkaližbovanou (cena cca 27 000 Kč). Vzhledem k tomu, že jsem předtím

3D tiskárna

žádné zkušenosti z 3D tiskem neměla, volili jsme variantu se složenou tiskárnou. 3D tisk jsem si brzy zamilovala, naučila jsem se tiskárnu obsluhovat, kalibrovat, řešit zaseknutá ložiska i špatně napnutý řemen. A dnes už bych si troufla i na stavebnici.

(O tom, že je 3D tisk mojí srdcovkou, svědčí i to, že jsem si vlastní 3D tiskárnu pořídila i domů. Tisknu na ní různé vychytávky do domácnosti, dekorace či dárky. A hlavně se tím bavím.)

Tiskárny od Průši jsou také uživatelsky velice přívětivé. Tiskárna se umí (do jisté míry) zkalibrovat sama, umí detekovat problémy s filamentem nebo větráčky. Co se týče běžné údržby, tak stačí občas pořádně vyčistit tiskovou plochu (je náchylná na mastnotu a výtisky pak špatně drží), pročistit trysku (když se na nebo v ní špatně usadí vychladnutý filament, může dojít k ucpání) a promazat ložiska (k tiskárně dostanete vazelinu, v případě nouze je dobré i klasické WD). Tisk probíhá z SD karty, na kterou nahrajete tiskový model, nemusí k ní být připojen žádný kabel ani notebook.

Pokud se vám zdá částka za MK3S vysoká, od loňského roku nabízí model Průša Mini. Cenově se pohybuje kolem 10 000 Kč, má tiskovou plochu 18 x 18 cm a všechny dobré vlastnosti Průša tiskáren.

Neméně důležitým pro 3D tisk je i výběr tiskového materiálu. Pokud zůstaneme u FFF technologie, tak filament neboli tisková struna, může být z různého materiálu. Nejlépe se pracuje s materiálem PLA. Je to univerzální typ materiálu, který také můžeme označit jako bioplast (vyrábí se z rostlinných zdrojů, např. kukuřičného škrobu). Je biologicky odbouratelný, při tisku nezapáchá. A mezi tiskaři jde opravdu o jeden z nejoblíbenějších materiálů – ať už z hlediska cenové dostupnosti (jednokilová špulka materiálu se cenově pohybuje kolem 500 Kč), tak barevného provedení.

Když se na jaře 2019 tiskly ochranné štíty pro zdravotníky, tak se používal materiál PETG a to zejména kvůli tomu, že je odolný vyšším

teplotám, je dostatečně pevný a nedeformuje se desinfekcí.

Rozšířeným materiálem je také ABS, které má velice podobné tiskové vlastnosti jako PLA, ale při tisku je znatelný zápach. Není biologicky odbouratelný, vyrábí se z ropy.

Dále se můžeme setkat s množstvím materiálů obsahující kovové nebo dřevěné příměsi nebo flexibilní materiály.

3D tiskárna v knihovně

Když budeme mít vybranou tiskárnu i materiál, tak se nabízí otázka, co tisknout? Internet je plný modelů pro 3D tisk. Nejvíce se nám osvědčila stránka Thingiverse.com, kde najdete jak praktické věci (držáky, krabičky, zarážky, spony k rouškám), vzdělávací pomůcky (různé hlavolamy, reliéfní mapy), tak obrovské množství figurek – postav z komiksů. A jak zmiňujeme níže, najdete zde i pomůcky na lekce a besedy. A k čemu je dobrá 3D tiskárna v knihovně? Můžete o 3D tisku a modelování připravit workshop – pro jakoukoliv věkovou skupinu. Zvláště pro seniory je to zajímavé téma, protože v televizi o tom slyší poměrně často, ale je to pro ně příliš abstraktní a neznámé.

Tiskárna může opravdu dobře posloužit k výrobě propagačních materiálů – záložky, klíčenky, píšťalky, co vás jenom napadne a vaše tiskárna zvládne. To vše s logem knihovny. Náklady na samotný tisk těchto věcí jsou skutečně velice nízké. Připravujete akci a potřebujete k ní nějaké rekvizity? Na Thingiverse najdete vše potřebné. Třeba na Noc s Andersenem ve stylu Harryho Pottera – hůlky, brýle, záložky s logem, odznaky kolejí. Pokud má vaše knihovna nějaké výukové roboty (Ozoboti, Sphero), tak se k nim dají vytisknout různá bludiště, doplňky a pomůcky. Půjčujete v knihovně deskovky? Pokud ano, tak jistě víte, že ne všechny deskové hry mají herní komponenty dobře uspořádané. I zde se uplatní 3D tiskárna pro tisk různých pořadačů.

3D tiskárnu do knihovny rozhodně doporučuji. Jak jsem popsala výše, má poměrně široké využití.

Tumblr – snadný a jednoduchý blog pro komunikaci s uživateli

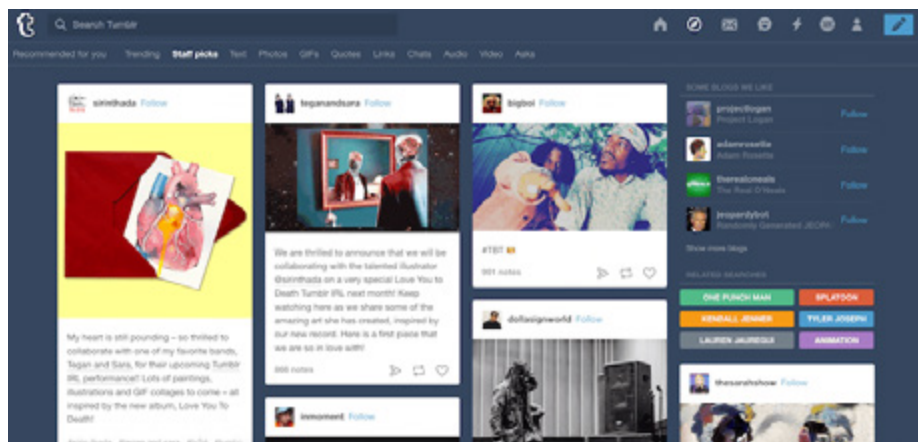
Vojtěch Hamerský

vojtech.hamersky@seznam.cz

Instantní obsah se pro tvůrce i konzumenty informací v posledních letech stal zcela běžnou součástí života online. Příspěvky se objevují a poté mizí, obvykle nabízejí omezené množství informací a představují v této informační záplavě jen malou hodnotu (čest výjimkám). I s malým rozsahem se však dá mnohdy úspěšně prezentovat, což potvrzuje například platforma Twitter se svým omezením 140 a nově 280 znaků. Sepsání tak krátkého, a přitom informačně nabitého příspěvku se často rovná opravdovému umění. Ze své podstaty by však knihovna neměla být institucí, která je zbytečně svazována limity dnešních nejvyužívanějších sociálních sítí, jakými jsou Facebook či Instagram. Ty na základě speciálních algoritmů upřednostňují různé typy příspěvků a mezi nejčastější atributy pro posouzení relevance se řadí délka textu, druh přiloženého média (obrázek či video), odkazy vedoucí na externí stránky a podobně. To vše může být velmi limitující.

Vhodný kompromis v této situaci může představovat platforma **Tumblr**. Ta funguje již od roku 2007 a její podstata je poplatná době jejího vzniku – vytváření blogových příspěvků. Nepředstavujte si však klasický blog, Tumblr je totiž takzvaná mikrobloggerová platforma, staví tak na vytváření, přebírání a další práci s velmi krátkými blogovými příspěvky, které mohou obsahovat různé druhy informací – od čistého textu, přes obrázky a videa, až po

Tumblr - úvodní stránka

zvukové nahrávky či odkazy. Abyste vytvořili tumblr pro svoji knihovnu, musíte si zřídit účet (samozřejmě zdarma). Každý tumblr automaticky dostává doménu 3. řádu, kterou si můžete nastavit, takže jeho adresa bude vypadat takto: vaseknihovna.tumblr.com. Pak už jen stačí začít přidávat obsah, který bude pro vaše čtenáře zajímavý. Může se tak jednat o fotky knižních novinek ve fondu, informací ze zákulisí připravované akce, díl podcastu, který v knihovně tvoříte a mnohé další.

Takový knihovní tumblr je pro veřejnost viditelný, a to i bez nutnosti zřízení účtu. Pokud tak čtenáři budou znát adresu vašeho tumblr, mohou si jej zobrazit jako například běžnou internetovou stránku. Ti, kteří mají nebo budou mít na platformě Tumblr účet, mohou váš mikroblog sledovat. V takovém případě se jim nové příspěvky objeví na jejich zdi, princip je tedy de facto stejný jako například u Facebooku či Instagramu. Vaše příspěvky pak můžete velmi snadno obohatit o hypertextové odkazy, které povedou například přímo na webové stránky knihovny či na profil zmiňované knihy v katalogu, aby ji čtenáři nemuseli složitě dohledávat.

Pokud se tážete, jak by takový profil knihovny mohl vypadat, můžete se podívat na konkrétní příklady, které krásně ukazují využití Tumblr. Od roku 2010 do roku 2018 měla svůj tumblr aktivní například Newyorská

veřejná knihovna (<https://nypl.tumblr.com/>), jehož prostřednictvím dávala vědět o různých kulturních akcích, knižních doporučeních, knižních novinkách a podobně. Svůj tumblr má také NPR (americká nezisková mediální organizace, obdoba Českého rozhlasu), o nějž se pomocí kurátorské činnosti za celou instituci stará jedna jediná osoba (<https://nprbooks.tumblr.com>).

Určitě si říkáte, v čem je Tumblr vhodnější médium než například zmiňovaný Facebook či Instagram, kde je bezpochyby větší uživatelská základna. Na rozdíl od těchto sociálních sítí Tumblr nijak nepriorizuje publikovaný obsah. To znamená, že všechno, co za knihovnu publikujete, se vašim sledujícím objeví na jejich zdi. Zároveň umožňuje ze své podstaty publikovat rozsáhlejší příspěvky s bohatším využitím různých typů informací, které mohou ještě jednodušeji přivést uživatele na vaše webové stránky či na profily dalších sociálních sítí vaší knihovny. Pokud tak Tumblr pro svoji knihovnu využijete, budete mít najednou skvělý prostor, kde budete moci publikovat novinky, sdílet inspiraci nebo se sami po inspirativních příspěvcích podívat a ukládat si je pro budoucí využití v rámci své knihovní praxe.

V příštím čísle našeho seriálu o volně dostupných nástrojích pro knihovnickou praxi Vám představíme software na podporu týmové spolupráce a time-managementu.

Bude vás zajímat, že...

... si v letošním roce připomínáme 100. výročí narození spisovatele Ludvíka Aškenazyho (24. února 1921 Český Těšín – 18. března 1986 Bolzano). Úspěch si získala hned jeho první knížka *Dětské etudy*. Psal především povídky, scénáře, divadelní a rozhlasové hry, prózu. Z nejznámějších *Putování za švestkovou vůní* (1959), *Milenci z bedny* (1959), *Cestopis s jezevčíkem* (1969), *Praštěné pohádky* (1965), *Ukradený měsíc* (1956), pohádku zdramatizovanou pro divadlo *Semafor*, *Psf život* (1959), *Májové hvězdy* (1955), *Černá bedýnka* (1960). Je autorem textu pro divadelní inscenaci (2000) *Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka*. Nakladatelství Carpe diem vydává Spisy klasika české literatury Ludvíka Aškenazyho: *Etudy dětské a nedětské I* (2008), *Pohádky II* (2009), *Divadelní hry III* (2011)...

Rozhovor s ředitelkou Krajské knihovny Vysočiny Jitkou Hladíkovou

Libuše Foberová
foberova@svkos.cz

Knihovna vznikla před vydáním prvního knihovního zákona díky akademickému spolku Barák tehdy ještě v Německém Brodě. Vznik knihovny je spojen s osobností Karla Havlíčka Borovského. Jak knihovna pracuje s jeho odkazem?

Ano, máte pravdu, historie naší knihovny je velice bohatá a sahá až do roku 1894. Knihovna byla založena 25 let před vydáním prvního knihovního zákona a 38 let po smrti novináře, spisovatele, básníka a politika K. H. Borovského. Jméno K. H. Borovského se v jejím názvu objevilo nejdříve jako Lidová knihovna Havlíčkova, později Městská veřejná knihovna Havlíčkova v Německém Brodě. Pokud jde o Havlíčkův odkaz a máte na mysli jeho vztah ke vzdělání a jeho víru v „revoluci srdcí a hlav, neboť národ nevzdělaný ... nedocílí svobody a práva“, potom tento odkaz naplňuje knihovna měrou vrchovatou. Je regionálním centrem kultury a vzdělávání a kulturní a vzdělávací aktivity pro všechny věkové skupiny obyvatel od nejmenších dětí až po seniorey jsou jedním z pilířů její činnosti.

Povoláním jste ekonomka, je to výhoda pro ředitele knihovny? Jak se vlastně stalo, že

knihovnu vedete od roku 2008? Vedete ji velmi dobře, máte skvělé výsledky a podařilo se Vám v krátké době postavit krásnou novou knihovnu. Dřívější ředitelé o výstavbu nové knihovny hodně usilovali, ale podařilo se to až Vám. Máte můj velký obdiv.

Myslím, že mohu říci, že ekonomické vzdělání se zaměřením na management je pro vedoucí funkci určitě výhodou, zároveň pro mne bylo důležité doplnit si odborné znalosti z oboru knihovnictví, protože celoživotní vzdělávání, a především odborné vzdělávání, je důležitou součástí mé práce. V knihovně pracuji od roku 2003, na pozici ředitelky jsem tedy nastupovala po 5 letech působení v knihovně, a vnímám změny, kterými knihovna za tu dobu prošla a prochází. To, že se podařilo takřka po 125 letech začít

se stavbou nové budovy, je skvělé a díky za to patří našemu zřizovateli, Kraji Vysočina, a také městu Havlíčkův Brod. Představitelé těchto institucí našli odvahu investovat nemalé peníze do organizace podporující kulturu, a především celoživotní vzdělávání, vrátili se k odkazu Havlíčka, o kterém jsem mluvila na začátku. Role knihovny je v oblasti práce s informacemi

(fake news) a s digitálními technologiemi nepostradatelná.

Pokud sleduje knihovnu Karel Havlíček Borovský odjinud, je jistě velmi rád, že se knihovně dobře daří. Krajská knihovna Vysočiny rozvíjí velmi zajímavé vzdělávací aktivity, o kterých bych s Vámi ráda hovořila. Slouží zároveň i jako městská knihovna pro všechny věkové kategorie uživatelů, což jistě ovlivňuje formy vzdělávání. Mohla byste ve zkratce našim čtenářům říct, které cílové skupiny vzděláváte? Jak se vzdělávání v knihovně vyvíjelo a kam směřuje?

Nabídka vzdělávacích programů je velice pestrá, nabízíme vzdělávání pro všechny věkové kategorie, počínaje těmi nejmenšími. Naše knihovna se zapojila do celostátních projektů Bookstart – S knížkou do života, Knížka pro prvňáčka apod. Nabízíme tematické vzdělávací programy pro mateřské a základní školy, které jsou rozdělené dle jednotlivých věkových kategorií a různým tématům. Mimo tradiční témata zaměřená na podporu čtení, práci s textem apod. jsou to speciální zážitkové programy věnované problematice čtení a psaní nevidomých, seznámení s okolnostmi vzniku bodového písma, světem neslyšících, znakovým jazykem a upozorňující na bariéry v komunikaci s neslyšícími apod. Připravujeme vzdělávací akce pro studenty středních škol a v neposlední řadě organizujeme celoživotní vzdělávání pro dospělé v rámci Univerzity volného času. Jako krajská knihovna organizujeme odborné vzdělávání pro pracovníky knihoven v našem kraji.

Již tradičně nabízíte uživatelům různého věku Univerzitu volného času. Mohla byste její činnost přiblížit?

Vzdělávání pro veřejnost pod názvem Univerzita volného času odstartovalo v naší knihovně v září roku 2002. Od samého počátku se snažíme přiblížit celoživotní vzdělávání co

nejširšímu spektru zájemců, a to bez jakéhokoliv omezení. Rozhodující není věk posluchačů ani předchozí získané vzdělání. Důležitý je především zájem o daný obor, chuť aktivně trávit volný čas, načerpat nové vědomosti, setkávat se na přednáškách s lidmi podobných zájmů, vyměňovat si zkušenosti a posilovat tak sociální vazby. Přednášky probíhají v příjemné atmosféře, posluchači se nemusí obávat žádného ověřování znalostí. Smyslem studia je, aby si každý pro sebe odnesl to, co pro něj bude přínosné a zaujme ho. Začínali jsme s osmi obory, nyní je oborů více než dvacet (mezi nejoblíbenější patří přednášky o literatuře, o hudbě, výtvarném umění či architektuře, dále jsou to lekce trénování paměti, psychologie, geologie, zdravý životní styl či regionální témata o životě našich předků, další skupinu tvoří obory počítačové, zaměřené na práci s PC, internet, komunikaci nebo digitální fotografii a jazykové kurzy na několika úrovních. V rámci UVČ je pro nás velice důležitá spolupráce s pedagogy a dalšími odbornými lektory.

Služby pro seniory, kterých přibývá, získávají nový rozměr (The Silver Economy). Jak se věnujete této cílové skupině? Jaké vzdělávací aktivity pro tuto skupinu uživatelů připravujete?

V rámci vzdělávacích aktivit pro veřejnost nabízíme kurzy přizpůsobené seniorům nebo handicapovaným uživatelům. Jedná se zejména o kurzy trénování paměti, dovednosti na PC a další. Navázali jsme spolupráci s Pražskou zemědělskou univerzitou a v projektu *Virtuální univerzita třetího věku* (VU3V) nabízíme další zajímavé obory. V letošním roce jsme s ohledem na pandemickou situaci vstoupili do on-line prostředí. Nejprve jsme připravili on-line kurzy trénování paměti, ty jsme následně poskytli knihovnám v kraji, které o ně projevíly zájem. V současné době je na našich stránkách k dispozici cyklus přednášek k výročí K. H. Borovského.

Jaké kurikulum jste vytvořili pro novou budovu? Jakým způsobem chcete podporovat celoživotní vzdělávání v regionu?

Naším cílem je i nadále působit jako centrum neformálního vzdělávání v regionu. Ve spolupráci s knihovnami v kraji připravovat společné programy a podporovat další formy vzdělávání veřejnosti. Již mnohokrát se nám potvrdilo, že má smysl při přípravě vzdělávacích programů spolupracovat, a nejen s knihovnami. Být místem setkávání a podpory komunitních aktivit. Naplňovat naši vizi a vycházet při tom z Koncepce rozvoje knihoven v ČR. Chceme využít funkční nástroje, které máme k dispozici.

Založili jste v knihovně Krajskou digitalizační jednotku a digitalizujete písemné kulturní dědictví pro celý kraj. Přispíváte do systému Kramerius atd. Jakou máte strategii digitalizace v nové budově? Vzděláváte v tomto směru knihovníky z knihoven v regionu?

Krajská digitalizační jednotka vznikla v roce 2012 jako součást projektu *Digitalizace a ukládání v Kraji Vysočina*, jehož cílem bylo poskytnout obcím, městům a organizacím veřejné i kulturní správy nástroje pro tvorbu, uchování a využití digitálních dokumentů a tím snadnější přístup občanů ke kulturnímu dědictví regionu. Strategie digitalizace je zaměřená především na digitalizaci regionálního dědictví, digitalizujeme materiály knihoven, archivů, muzeí, galerií, obcí (kroniky) a dalších organizací, kde jsou tyto dokumenty uloženy ve fyzické podobě a díky digitalizaci se tyto materiály dostávají k široké veřejnosti, vědeckým pracovníkům, badatelům, studentům, tvůrcům rodokmenů apod. V době pandemie opět vzrostl zájem o tyto on-line zdroje. V posledních dvou letech proběhlo několik seminářů pro knihovníky zaměřených právě na vyhledávání v systému Kramerius.

Vaše knihovna vydává už léta Knihovnický zpravodaj Vysočiny, který jsem v roce 2001 založila v Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou. Nemůžu se nezeptat, jak se časopisu daří a jaké máte s časopisem plány do budoucna?

Od svého vzniku ušel zpravodaj dlouhou cestu a doznal mnohých změn. V současné době vychází 4x ročně a na jeho chodu se výrazně podílí pověřené knihovny v kraji. Do každého čísla přispějí články o tom, co probíhá v knihovnách v jejich okrese, ať už jde o zajímavou akci, otevření zrekonstruované knihovny apod., a celkově tak utváří přehledný obraz o dění v knihovnách v rámci celého regionu. Zpravodaj je rozdělen do rubrik, z nichž některé jsou ryze knihovnické, jiné však tuto oblast přesahují, zabývají se historií regionu, hudbou, dětským čtenářstvím, novinkami ve světě nakladatelství aj., a to souvisí i s našimi plány do budoucna – stejně jako knihovny dávno nejsou pouze půjčovnami knih, tak i Knihovnický zpravodaj Vysočina doplňujeme o další témata, která jdou vstříc zájmům současného čtenáře.

Děkuji za Váš čas a za zajímavé odpovědi. Přeji Vám v nové knihovně hodně spokojených čtenářů, mnoho úspěchů nejen ve vzdělávání, ať se knihovně daří a ať se nová knihovna všem líbí.

Libuše Foberová

Ing. Jitka Hladíková absolvovala Gymnázium K. V. Raise v Hlinsku v Čechách. Studovala na Vysokém učení technickém v Brně, ukončila studium na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a ve studiích pokračovala doplňujícím pedagogickým studiem. Od 1. 1. 2003 pracuje v Krajské knihovně Vysočiny – v letech 2003 až 2008 jako ekonom, od roku 2008 do roku 2011 ve funkci ředitelky a od roku 2011 do roku 2014 na pozici ekonom a zástupce ředitele. V roce 2014 byla jmenována ředitelkou Krajské knihovny Vysočiny.

Moravská zemská knihovna a Jihomoravský kraj ocenili nejlepší komunitní knihovny a Knihovnickou osobnost Jihomoravského kraje

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

V pátek 14. května 2021 obdrželo pět knihoven prestižní ocenění **Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020**, z nichž jedna získala cenu **TOP Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020**. Současně bylo uděleno ocenění **Knihovnická osobnost Jihomoravského kraje 2020**. V historii oceňování nejlépe pracujících knihoven v Jihomoravském kraji se jednalo o jubilejní 10. ročník, přičemž ocenění pro komunitní knihovny bylo uděleno potřetí, stejně jako cena Knihovnická osobnost Jihomoravského kraje.

Z důvodu pandemie koronaviru se neuskutečnilo původně plánované listopadové slavnostní setkání všech 21 nominovaných knihoven a jejich zřizovatelů spolu se sedmi nominovanými knihovnickými osobnostmi na půdě Moravské zemské knihovny. Vstřícný přístup Jihomoravského kraje umožnil konání akce za přísných hygienických podmínek, s přítomností vždy pouze konkrétní oceněné knihovny a zástupce zřizovatele, poprvé v historii oceňování v prostorách Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

Ocenění předal v reprezentativních prostorách Zasedacího sálu Krajského úřadu Jihomoravského kraje hejtman Mgr. Jan Grolich a ředitel Moravské zemské knihovny v Brně prof. Tomáš Kubíček. Slavnostního aktu se zúčastnil náměstek hejtmána Mgr. František Lukl, MBA. Ocenění **KOMUNITNÍ KNIHOVNA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2020** „za aktivní přínos knihovny v rozvoji komunitního života obce, podporu kulturního a společenského života v obci a nadstandardní

rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb“ obdržely:

– kategorie do 500 obyvatel

Místní knihovna Litobratřice, okres Znojmo

– kategorie 501–1 000 obyvatel

Obecní knihovna Nemojany, okres Vyškov

– kategorie 1 001–3 000 obyvatel

Místní knihovna Drnovice, okres Vyškov

– kategorie 3 001–5 000 obyvatel

Městská knihovna Rájec-Jestřebí, okres Blansko
– 5 001 a více obyvatel

Knihovna Jiřího Mahena v Brně – pobočka Medlánky, okres Brno-město

Hodnotící komise složená ze zástupců pověřených knihoven, Moravské zemské knihovny, Jihomoravského kraje a Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven udělila absolutní ocenění **TOP KOMUNITNÍ KNIHOVNA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2020**

Knihovně Jiřího Mahena v Brně, pobočce v Medláncích

„za mimořádný přínos v rozvoji komunitního života, za podporu a rozvoj spolupráce na místní úrovni, podporu čtenářství a rozvíjení mezigeneračních vztahů, zejména za neutuchající zájem participovat na dění MČ Brno-Medlánky a aktivně se podílet na jeho budoucím rozvoji“.

Ocenění převzala vedoucí knihovny Šárka Ondrušková, jejíž knihovnický a lidský entuziasmus, kreativita a doslova srdeční zaujetí pro každodenní práci přispěly k mimořádnému rozkvětu jedné z menších poboček Knihovny Jiřího

Knihovna Jiřího Mahena v Brně-pobočka Medlánky, TOP Komunitní knihovna JMK 2020

Mahena, založené před necelými čtyřmi roky na podnět městské části Brno-Medlánky. Předání se zúčastnil starosta MČ Brno-Medlánky JUDr. Michal Marek a místostarostka Kateřina Žůrková, která byla hlavní iniciátorkou založení pobočky v Medláncích.

Z vyjádření ředitele MZK prof. Tomáše Kubíčka:

„V případě medlánecké knihovny se ukazuje, jak důležitá je souhra zřizovatele s knihovníkem, v našem případě s knihovnicí. Díky společnému nadšení se tato knihovna stala jedinečným centrem obce, kam zcela přirozeně směřují kroky všech čtenářských generací. A nejenom čtenářských. Stačí se podívat na úctyhodné množství kulturních akcí, které svědčí o tom, že se dveře knihovny snad ani nemají šanci zavřít“.

Ocenění **Knihovnická osobnost Jihomoravského kraje 2020** převzala ředitelka Městské knihovny v Mikulově, Mgr. Ilona Salajková za:

„mimořádný osobní a tvůrčí přínos k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb a proměnu Městské knihovny Mikulov v oblíbené komunitní a společenské centrum a za mnohé inspirativní podněty napomáhající rozvoji veřejného knihovnictví a propagující dobré jméno knihoven ve společnosti“.

Z nominace Jarmily Smolové z Útvaru regionálních služeb Městské knihovny Břeclav

poukazující na mnohostrannost a šíří aktivit paní ředitelky:

„Mgr. Ilona Salajková je provozovatelkou interaktivní výstavy Tajemné sklepení Mikulov, je také autorkou knihy Tajemné pověsti kraje pod Pálavou a Weinviertelu. Dále pak scénáristkou a režisérkou filmového zpracování Pověstí pod Pálavou a vedoucí o.s.KICHOT v Mikulově. Je organizátorkou eKo dílen, výtvarných dílen a vzdělávacích akcí. Získala ocenění od Ministerstva kultury v kategorii významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb za projekt Kniha do vlaku.“

Oceňování komunitních knihoven v Jihomoravském kraji probíhá ve shodě s *Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030* budovat knihovny jako vzdělávací, kulturní a komunitní centra neformálního celoživotního a občanského vzdělávání a návazné *Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027*, která vidí v oceňování a medializaci knihoven a knihovníků na krajské i regionální úrovni nejen příležitost k poděkování úspěšně pracujícím knihovnám, ale současně k propagaci dobrého jména veřejných knihoven ve společnosti a motivaci zřizovatelů k pravidelné péči o svoje knihovny.

Stoletá inspirativní dáma – Masarykova veřejná knihovna Vsetín

Daniela Divínová
ddivinova@mvk.cz

I vsetínská knihovna se v letošním roce řadí do početného společenství knihoven, které oslavují kulatá výročí svého vzniku. Letošní stoleté narozeniny naší knihovny ve mně přirozeně vyvolávají potřebu bilan- covat, přemýšlet nad proměnami knihovny, nad milníky, které tvořily změnovou křižovatku jejího směro- vání, uklidňuji se její zjevnou životaschopností, kreativitou a schopností zůstávat i v této složité covidové době platnou součástí městského ekosystému a pevným středobodem občanské i odborné komunity.

Z pohledu dějin lidstva je sto let existence skoro jako nic. Ale právě kvůli té pomyslné ado- lescenci je důležité dobře a vědomě promýšlet cesty a směr, který bude určující pro postavení knihovny v budoucnosti při zachování historické kontinuity, reflektování nových technologických výdobytků přítomnosti a celospolečenských pro- měn. Letošní rok je pro náš tým také rokem tvor- by nové vize a strategie, neboť v loňském roce vypršelo pětileté období původně vytvářené stra- tegie MVK Vsetín. Transformační období zapříči- něné nemocí COVID-19 nám poskytlo dostatečný prostor nejen k revizi všech našich poskytova- ných služeb, aktivit, činností, vnitřních i vnějších procesů, ale také k vyhledávání unikátních pro- jektů a inovací ze stovek inspirativních tuzem- ských i zahraničních knihoven, k prohloubení vzdělávacího systému uvnitř knihovny i ve vzta- hu k veřejnosti a hlavně k podrobnému prostu- dování strategických dokumentů pro knihovny, včetně Strategie IFLA, primárně ovšem nové Kon- cepce rozvoje knihoven ČR na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030. Stále dokola prochá- zíme 3 pilíře nové koncepce rozvoje, hledáme ana- logie v naší knihovně a postupně budujeme vizi a strategii Masarykovy veřejné knihovny Vsetín tak, aby ve výhledu ne jen do roku 2030, ale v dal- ších 100 letech nebyla knihovnou zastaveného času, ale odpovídala pojmu „pilíř“ v každé jeho nuanci, tj. aby byla oporou občanské společnosti,

podporou vzdělávání a osvěty a nosným prvkem správy kulturního a znalostního dědictví.

1. pilíř – Knihovna jako pilíř občanské společnosti a přirozené centrum komunit

Vznik naší knihovny sice datujeme na 2. února 1921, ale samotnému založení knihovny předcházela činnost nejrůznějších německých i českých čtenářských spolků a čítárny. Usnesení k jejímu zbudování pochází ze 7. března 1920, kdy v rámci oslav 70. narozenin T. G. Masaryka městské zastupitelstvo rozhodlo „*otevřít ihned Masarykovu městskou knihovnu, obsahující přes 800 svazků*“. V průběhu doby se několikrát změnil název, ale od roku 1921 se pojmenová- ní knihovny propojuje se jménem poslance za Valašsko (a také pedagoga, filozofa, žurnalisty, českého vědce a politika, zakladatele novodobé- ho česko-slovenského státu, československého prezidenta) T. G. Masaryka. I ve Vsetíně, stejně jako v jiných koutech českých zemí, jsou kořeny veřejné knihovny spojeny se spolkovou činností. Prvním vsetínským čtenářským německo-českým spolkem byl spolek „Leserverein“ Casino (založen 1860), jehož cílem bylo „*získat co nejlevnější pří- stup k novinám, knihám a časopisům a nalézat v nich duševní povznesení a rozptýlení*“.¹ Argu-

¹ BALETKA, Ladislav. *Vsetín: město a čas*. Vsetín. Masarykova veřejná knihovna, 2008, s. 110. ISBN 978-809-0413-917.

mentem pro jeho zřízení byla odlehlost Vsetína a nutnost si opatřovat informace vlastními silami. Pod názvem Slovanský čtenářský spolek (založen 1862) vznikl na Vsetíně první ryze český čtenářský spolek, který byl nakonec zapsán jako Občanská beseda. Nová kapitola v dějinách vsetínského knihovnictví začala založením Vzdělávacího spolku Snaha (založen 1872). U kolébky spolku se sešli vsetínští faráři, lékaři, učitelé, úředníci a také mladší občané všech stavů. Účelem spolku bylo „*pěstovat řeč mateřskou, časopisy, zpěv, hudbu, přednášky o vědách, dobrých mravech, řemeslech, hospodářství, dovolené hry a společné zábavy.*“¹² Spolek disponoval vlastní čítárnou, do níž odebíral asi 40 českých časopisů, a od roku 1880 i vlastní knihovnou. Knihy si mohli půjčovat i nečlenové spolku, půjčovalo se za poplatek, kromě toho měla knihovna příjmy z členských příspěvků. Knihovna tehdy ve svém vrcholném období čítala úctyhodných 4 050 svazků a k orientaci ve fondu sloužily ručně psané vázané katalogy a seznamy knih. Vzdělávací spolek Snaha je právem označován za kolébku vsetínské kultury. Vsetínská knihovna začala 2. února 1921 s 1 615 svazky a zapsalo se do ní 1 014 čtenářů, kteří si v prvním roce dohromady vypůjčili 8 615 knih. Školní děti do ní přístup neměly. Knihovna prošla represemi a totalitními režimy v době fašistické, komunistické i normalizační, ale také přerody a opětovným nalézáním hodnot demokracie, svobody, ducha kultury, vzdělanosti a transformací na platformu pro setkávání, mezigenerační dialog a otevřenost občanským a komunitním aktivitám. Za těch úctyhodných 100 let se naše knihovna proměnila. I v současné transformační době je schopna oživovat Masarykův odkaz přinejmenším tím, že na principech demokracie propojuje lidi bez jakýchkoli rozdílů, vytváří ideální místo pro rozvoj soudržné, nejen valašské společnosti a podporuje partnerství a pluralitu názorů.

Pro více informací nahlédněte do Sborníku 100. Dostupné z: <https://www.mvk.cz/aktuality/knihovna-slavi-100-let/>

2. pilíř – Knihovna jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce

Vsetínská knihovna se snaží mít stále na paměti vzdělanostní cíl zmiňovaný v prvním knihovním zákoně (zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb.) z roku 1919: „*Na doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva zřizovány budte.*“ S přestěhováním knihovny do současných prostor na Dolním náměstí ve Vsetíně se zahájila i systematická práce a snaha vytvořit z naší knihovny vzdělávací kulturní organizaci, která nenásilně propojuje tradiční podporu čtenářství a čtenářskou gramotnost, práci s informacemi a digitálními technologiemi s celoživotně vzdělávacími aktivitami, které prohlubují znalosti a kompetence široké veřejnosti. V letech 2006–2008 realizovala knihovna projekt financovaný z prostředků ESF, MMR, Zlínského kraje a města Vsetín nazvaný „Masarykova veřejná knihovna Vsetín jako instituce komunitních aktivit a celoživotního vzdělávání ve Vsetíně“. Všeobecným cílem projektu byla integrace znevýhodněných skupin obyvatelstva do komunity, jejich pracovní uplatnění a snížení sociální izolace prostřednictvím nabídky vzdělávání v komunitní knihovně ve Vsetíně. Následovaly další dva projekty financované rovněž ze strukturálních evropských fondů: „Rovné příležitosti žen a mužů v komunitní knihovně Vsetín“ (2009–2011), který byl zaměřen na podporu rovných příležitostí na trhu práce a vytváření podmínek pro soulad rodinného a pracovního života a „Komunitní knihovna ve Vsetíně jako centrum dalšího vzdělávání“ (2012–2013), ve kterém knihovna ve spolupráci s partnerskými organizacemi podporovala občanské vzdělávání obyvatel a jejich schopnosti učit se v průběhu celého života. Realizace těchto projektů odstartovala stále trvající snahu naší knihovny ovlivňovat nastavení lokální komunity k celoživotnímu vzdělávání, přičemž pracujeme s širokou škálou různých skupin obyvatel bez rozdílu věku

2 Tamtéž, s. 114.

či sociálně-ekonomického statusu. Klíčová je také úzká spolupráce se školami a posilování digitálních kompetencí a kritického myšlení.

V posledním desetiletí se také významně orientujeme na edukaci vlastních pracovníků knihovny tak, aby sami byli ztotožnění s principy celoživotního vzdělávání z důvodu osobního i profesního růstu a zároveň si cíleně budujeme interní platformu knihovníků-lektorů, kteří jsou schopnými, kreativními, inovátorskými vzdělavateli a vyhledávanými edukátory občanské i odborné veřejnosti.

Další informace naleznete zde: <https://www.mvk.cz/o-knihovne/projekty/>

3. pilíř – Knihovna jako správce kulturního a znalostního bohatství

Knihovnu má zřízenou téměř každá obec v naší zemi, disponujeme nej hustší národní sítí knihoven. Knihovny tak mají nezpochybnitelný potenciál k budování pozitivního regionálního patriotismu. I vsetínská knihovna si je vědoma toho, jak důležitá je spolupráce s komunitou, kultivace regionální identity a uchovávání a zpřístupňování fondu, který systematicky spravuje a rozšiřuje regionální bohatství, v našem případě především literární. Postupné budování naší knihovny jako významné paměťové instituce regionu nás dovedlo na podzim roku 2019 ke tvorbě samostatného plně responzivního webového portálu **Osobnosti Valašska.cz**. Databáze zveřejňuje životy a někdy i dílo stovek valašských osobností, včetně historie obcí regionu. Dále nabízí kalendárium, mapy a kvízy.

Podrobnější informace dostupné z: <https://www.osobnostivalasska.cz/>

Nezbytnou součástí je uchovávání lokální paměti formou setkávání a besed s pamětníky, poznáváním a mapováním zajímavých míst a místopisem. Vize 2030 nové koncepce rozvoje knihoven představuje knihovny jako inspirativní a podnětná místa. Naše knihovna se zároveň snaží velmi aktivně ovlivňovat a podporovat českou literární

scénu např. tím, že poskytujeme prostor knihovny jako autonomní veřejné místo pro propojování autorů a čtenářů, ať již zapojováním se do celorepublikových projektů (Spisovatelé do knihoven, S knížkou do života, Noc s Andersenem atd.) či realizací vlastních počínů, kterým např. je již tradiční projekt Literární Vsetín, podporující povědomí valašské veřejnosti o současné české literatuře a kultuře obecně nebo také provozováním čtenářských klubů pro děti i dospělé, organizací literárních a čtenářských soutěží (O poklad strýca Juráše, O nejlepší čtenářskou třídu...), cílenou propagací apod.

Tři dané pilíře, nesčetné množství cest reflektující individualitu a výjimečnost každé knihovny. Postupně se za 100 let podařilo z původních 800 svazků vybudovat kvalitní knihovní fond, čítající více než 120 tisíc svazků. Nejen tento fakt učinil z naší knihovny vyhledávanou regionální kulturní a vzdělávací instituci, která umí přetvářet nabízené služby podle potřeb své komunity. Za dobu svého působení si vybudovala silnou pozici důvěryhodného partnera nejen pro správu města a další instituce, neziskové organizace, školy a firmy ve městě, ale stala se také knihovnou a informačním a vzdělávacím centrem pro občany i návštěvníky města s atraktivním prostorem, technickým zázemím a profesionálním a vstřícným personálem. Knihovna ve Vsetíně má poměrně jednoduchou a přesto – nebo právě proto – velmi zavazující vizi. A to – zůstat pro valašskou veřejnost středobodem lidskosti a vzájemné komunitní podpory. Naše knihovna zůstává nejen živou kulturní a vzdělávací institucí, ale také moderní organizací, ve které koexistence tradičně poskytovaných služeb a nových digitálních technologií nikdy neohrozí lidskou přirozenost kultivace osobních sociálních kontaktů. V budoucnu určitě dozná dalších proměn, ale nepochybuji o tom, že zůstane fyzicky existujícím objektem, ve kterém se bude valašská komunita i odborná veřejnost ráda setkávat, vzdělávat, spolupracovat nebo jen tak pobývat...

Pokud ještě nejste zahlceni, pak další informace naleznete zde: <https://www.mvk.cz/>

Nová budova Krajské knihovny Vysočiny

Jana Fialová

fialova@kkvysočiny.cz

Stavba nové budovy Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodě trvala přesně dva roky, zahájena byla v srpnu 2018, dokončena v červenci 2020. Knihovna nevznikla přestavbou nějaké již existující budovy, ale byla realizována jako zbrusu nová stavba. Svým uspořádáním a vybavením splňuje trendy a vysoké nároky, které jsou na provoz dnešních knihoven kladeny, je otevřeným místem, vstřícným a přívětivým prostředím, ve kterém se celodenně setkávají uživatelé různých věkových kategorií i potřeb. Interiéry jsou mobilní, snadno přestavitelné, prostory přehledné, vzdušné a pohodlné, bez chodeb, současně však s klidovými zónami, splňující požadavky moderní knihovny jako centra kulturního a společenského života, místem vzdělávání, setkávání i relaxace.

Budova knihovny je třípodlažní, 1. a 2. nadzemní podlaží slouží čtenářům, v nejnižším podlaží se nachází sklad, kanceláře zaměstnanců a digitalizační jednotka. Vstupní prostory v 1. podlaží jsou rozlehlé, přehledné, bezbariérové, a čtenářům tudíž snadno dostupné. Dominantou je velké schodiště s volným prostorem umožňujícím aktivity typu autorská, scénická a divadelní představení. Dalším významným bodem je centrální pult, u kterého probíhá vracení a půjčování dokumentů z celé knihovny či registrace nových čtenářů. Pro čtenáře je to oproti staré budově velká změna, v té měla všechna oddělení vlastní vstup, takže bylo nutné předkládat čtenářský průkaz při návštěvě každého oddělení, v nové budově celý tento zdoluhavý proces odpadá a půjčování i vracení je pohodlnější a rychlejší. V blízkosti centrálního pultu jsou šatní skříňky, v nové budově samozřejmost, která čtenářům zpříjemní pobyt v knihovně. Dominantou vstupního prostoru knihovny jsou pak vysoké dřevěné schody, které jsou doplněny

stěnou z živých květin a jsou příjemným místem k posezení.

Součástí podlaží je multifunkční sál o rozloze 120 m², který disponuje 100 místy k sezení, samozřejmostí je vybavení AV a IT technikou. Sál je možné rozdělit variabilní příčkou 1:2, v závislosti na počtu účastníků akcí. Slouží k vzdělávání knihovníků, celoživotnímu vzdělávání veřejnosti a dalším kulturním a vzdělávacím akcím.

Čtenáři v tomto podlaží najdou multimediální centrum s bohatou nabídkou CD, DVD, gramofonových desek, hudebnin, deskových her atd. a oddělení pro děti a mládež. Jsou to osvětlená, prostorná místa, kterým nechybí klidové zóny, prostory pro studium nebo naopak pro zábavu a relaxaci, pro ty nejmenší návštěvníky je připraven krásný a bohatě vybavený dětský koutek. Součástí oddělení je také výukový prostor, který je určený pro vzdělávání žáků a studentů základních a středních škol.

Zatímco v 1. podlaží je díky dětským návštěvníkům předpoklad větší hlučnosti, 2. podlaží počítá s klidnějším provozem, proto se tu nachází čítárna, úseky beletrie a naučné literatury pro dospělé, zvukové knihy a studovna. Stejně jako v prvním podlaží i tady je celý prostor vzdušný

a prosvětlený. Pro náročnější studium, které vyžaduje soustředění, jsou čtenářům k dispozici akusticky oddělené uzamykatelné boxy, tzv. tiché studovny. Zájemci v nich tak mohou pracovat v klidu, odděleně od běžného provozu, přesto v dosahu veškerých služeb knihovny.

V každém podlaží jsou pro potřeby čtenářů umístěny tzv. infobody. Ve staré budově se čtenáři obraceli na knihovníky u výpůjčního pultu na každém oddělení, v nové budově by pro čtenáře bylo velmi nepohodlné, aby pro zodpovězení svého dotazu museli jít až k centrálnímu pultu, proto vše vyřídí právě prostřednictvím infobody, kde mu knihovník pomůže vyřešit vše potřebné, poradí, kde najít potřebný dokument, jak se zorientovat v nové budově, pomůže s objednávkou ze skladu apod., čtenáři se tak nemusí bát, že kromě centrálního pultu už by se v celé knihovně neměli na koho obrátit.

Protože střecha knihovny je rovná a přístupná, vznikla zde terasa. V letních měsících je ideální pro pořádání autorských čtení a podobných aktivit. Nevšední prostředí může být pro návštěvníky příjemným zpestřením, stejně tak nádherný výhled do okolí.

Co se týče technického a dalšího vybavení, se starou knihovnou je neporovnatelné. Uživatelé mají k dispozici výtah, maminky s kočárky či čtenáři, pro které je chůze namáhavá, se tak nemusí bát zdolávání pro ně nepřijemných schodů. V plášti knihovny je zabudován návratový automat, čtenáři tak mají možnost vracení knih 24 hodin denně. Milovníci kávy a dobrého zákusku ocení kavárnu, ve které mohou v klidu posedět, relaxovat a popovídat si, aniž by rušili ostatní návštěvníky knihovny.

Vzhled budovy knihovny je také unikátní, citlivě řešený v souladu s okolním prostředím. Opláštění je tvořeno jedinečným systémem zelené fasády, která v létě chladí, v zimě ohřívá, zároveň zlepšuje kvalitu vzduchu zachytáváním okolního prachu a tlumí hluk. V průběhu roku se zelená fasáda mění a zajišťuje tak stále originální vzhled.

Srovnávat novou budovu knihovny se starou nelze, protože rozdílné je téměř vše. Asi tou největší odlišností je velikost celého prostoru – čtenářům je dostupná většina knihovního fondu ve volném výběru, mohou si sami lépe vybírat, probírat se dokumenty, hned si je půjčit. Ve staré budově byly 2/3 knihovního fondu ve skladu, 1/3 v půjčovnách, nyní je to naopak. Sklad je zároveň dostupný v nejnižším podlaží, na objednávky tak čtenáři nečekají dlouho. Celá knihovna je velkým, vzdušným a prosvětleným prostorem, který čtenářům poskytuje dostatek místa i soukromí. V každém podlaží je k dispozici množství pohodlných sedaček, mnohé z nich s nádherným výhledem přes velká prosklená okna do okolí. Veškeré služby jsou dostupné na jednom místě. Posluchači Univerzity volného času dozajista ocení, že přednášky probíhají už jen v prostorách knihovny, což doposud také neplatilo, kvůli nedostatku místa se některé cykly přednášek konaly mimo hlavní budovu knihovny. Stejně tak pro zdravotně znevýhodněné uživatele je Oddělení specializovaných služeb nyní mnohem lépe dosažitelné díky výtahu, který ve staré budově chyběl. Takto by se o novinkách a zlepšeních dalo psát dlouho. Nás nejvíce těší, že Krajská knihovna Vysočiny má po více než 125 letech konečně své vlastní a důstojné sídlo, hodné instituce 21. století, čtenářům se v ní líbí a rádi se k nám vracejí.

Bude vás zajímat, že...

... být bezbariérovou knihovnou má smysl? **Knihovna Františka Bartoše ze Zlína získala pomyslnou „michelinskou“ hvězdu pro knihovny naplňující standardy pro práci s lidmi se zdravotním postižením či jiným znevýhodněním.** V dubnu 2021 obdržela certifikát Handicap Friendly pro osoby se zrakovým postižením. Odborná komise vyhodnotila zlínskou knihovnu jako instituci, která v maximální míře usnadňuje v ústřední knihovně přístupnost skupině uživatelů se zrakovým postižením...

Hledáme kyberknihovny!

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
vzdelavani@nukib.cz

Velký průzkum s názvem České děti v kybersvětě, kterého se zúčastnilo 27 000 dětí ve věku 7–17 let, přinesl řadu alarmujících dat. 13 % dětí se stalo obětí podvodných e-shopů, téměř 11 % dětí bylo okradeno o své herní postavy, 8 % dětí stáhlo z neověřeného zdroje soubor, který jim zaviroval počítač, a 6 % vyhovělo žádosti o přeposlání potvrzovacího SMS kódu.¹ Není tedy na místě předpokládat přirozenou dovednost dětí chovat se v kyberprostoru bezpečně. I záležitosti jako krádeže herních postav, které mohou působit úsměvně, totiž v praxi znamenají podceňování práce s hesly a významné nedostatky v uživatelských dovednostech.

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost vytvořil osvětový produkt **Jsem netvor, tvor, který žije na netu**,² zpracovaný formou videokurzu s youtube, který je určen primárně žákům 8. a 9. tříd ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Videokurz seznamuje žáky s otázkami kybernetické bezpečnosti a informuje je jako běžné uživatele digitálních technologií a internetu o jejich technických, sociálních i etických aspektech. Výběr témat, která videokurz zpracovává, vychází z velkého mapování, do kterého se zapojilo 3 300 žáků z cílové skupiny. Do vývoje videokurzu byly také zapojeny kontrolní

skupiny žáků, aby výsledný produkt reagoval na jejich skutečné informační a vzdělávací potřeby.³ Žáci se dozví například o bezpečnostních aspektech umělé inteligence, chytrých zařízení

a internetu věcí, aplikací nebo třeba šifrované komunikaci. Popularizovat a vysvětlit tato témata pomohlo celkem deset známých youtuberů. Důležité také je, že témata videokurzu nachází ukotvení i v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a přispívají k naplňování vybraných bodů tzv. nové informatiky.⁴ Záštitu celému videokurzu udělilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, což může být pro školy atraktivní při propojování formálního a neformálního vzdělávání.

Především v rozvoji informační a digitální gramotnosti totiž nachází knihovny své stabilní místo a klíčový dokument

pro knihovny prostředí *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030* klade na tuto roli knihoven důraz.⁵ Vzdělávání v kybernetické bezpečnosti je každým dnem důležitější

¹ KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. *České děti v kybersvětě: Jak se chovají on-line a co jim hrozí?* [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2021-5-3]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

² Adresa videokurzu: <https://osveta.nukib.cz/jsem-netvor>

³ Další detaily vzniku videokurzu vč. postupu vývoje odhaluje designový deník, který ukazuje, jakým způsobem jsme využívali Human Centered Design (HCD), jak konkrétně byly do vývoje zapojeny kontrolní skupiny žáků a další záklusní zajímavosti: <https://osveta.nukib.cz/netvor-denik>

⁴ Konkrétní body pro ukotvení v RVP ZV je možné najít přímo ve videokurzu: <https://osveta.nukib.cz/netvor-cile>

⁵ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027: s výhledem do roku 2030*. Národní knihovna České republiky [online]. Praha: Knihovnický institut, 2020 [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/ipk/ipk/docs/koncepce-rozvoje-2021-2027>

a knihovny zde mohou podat pomocnou ruku. Proto hledáme „kyberknihovny“, které pomohou šířit naše řešení a přispějí tak ke zvýšení bezpečnosti dětí.

Pro každé téma jsme připravili lekci, kterou ve své edukační praxi můžete využít. Ačkoliv se témata vč. svého ukotvení v RVP ZV jeví jako ryze informatická a technická, není nutné se jich obávat. Odbornou problematiku představí youtubeři způsobem, který je blízký životnímu kontextu žáků, s důrazem nikoliv na technikálie, ale na uvědomění a sebereflexi z pohledu uživatele. Pokud při práci s žáky využíváte nástroje kritického myšlení (T-graf, Vennovy diagramy, myšlenkové mapy) nebo jiné didaktické metody (brainstorming, řízená diskuze), zvládnete realizovat i tyto lekce.

Jsou vybudované na modelu třífázového učení E-U-R (evokace, uvědomění, reflexe), typickým prvkem lekcí je sofistikovaná práce ve skupině, která podporuje i inkluzivní vzdělávání a která vede žáky k zamyšlení a probádání různých problémových otázek. Žáci se vžívají například do role kyberkriminalistů, vývojářů autonomních automobilů nebo se zaměřují na digitální úklid svých mobilních zařízení a učí se o digitálních technologiích a kybernetické bezpečnosti přemýšlet. Z toho důvodu také zpravidla neexistuje jedno správné řešení problémových úloh, ale každá skupina může přinést své originální řešení.

Díky designu jednotlivých lekcí se lektor zaměřuje na koordinování lekce, řízení práce skupin a podněcování diskuze za využití ná pomocných řízených otázek. Lektor tak není vystaven nepřiměřené odborné zátěži v objasňování témat kybernetické bezpečnosti, ale umožňuje žákům přebírat odpovědnost a aktivitu za své učební výstupy.⁶ Ke každé modelové lekci je připravená kompletní dokumentace, kterou naleznete v eduzóně.⁷ Kompletní dokumentace obsahuje materiály pro úspěšnou realizaci lekcí v praxi: očekávaný průběh lekce, klíčové momenty a potenciální riziková místa vč. návrhů řešení, modelové řízené otázky do diskuzí, přepisy videa do textové podoby, interaktivní pracovní listy nebo třeba tipy a doporučení pro on-line realizaci lekcí. Výhodou lekcí je také to, že se jejich realizace obejde s minimální spotřebou papíru, lektor může zvolit i paperless variantu a využít zmíněné interaktivní pracovní listy. Pokud se rozhodnete stát se „kyberknihovnou“ a využít videokurz Jsem netvor, tvor, který žije na netu ve své edukační praxi, budeme rádi za zpětnou vazbu, kterou můžete poslat buď formulářem nebo na e-mail: vzdelavani@nukib.cz.

Celý videokurz najdete na adrese <https://osveta.nukib.cz/jsem-netvor>.

⁶ Optimalizovat modelové lekce pomáhali také učící knihovníci z praxe, zapojili se zástupci z knihoven Ústí nad Labem, Vsetína, Trínice, Praha, Kutná Hora a Ostrava.

⁷ <https://osveta.nukib.cz/netvor-lektor>

Bude vás zajímat, že...

... **přední český spisovatel, dramatik, scénárista a politik Milan Uhde se narodil v Brně 28. července 1936.** Vzdělání získal v Brně, absolvoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity. Pracoval jako redaktor měsíčníku pro literaturu umění a kritiku Host do domu (1954–1970). Působil jako externí učitel na Janáčkově akademii múzických umění (1967–1971), v roce 1971 získal titul doktora filosofie. Byl spisovatelem z povolání, psal a byl úzce spojen s dramaturgií Divadla Husa na provázku, publikoval v samizdatu, spolupracoval se zahraničními divadly a rozhlasem. Byl jedním ze zakladatelů a šéfredaktorem nakladatelství Atlantis (zal. 1989), v roce 1990 se stal druhým polistopadovým ministrem kultury ČR. Zastával také funkci předsedy Rady České televize. Jeho divadelní hry jsou stále na repertoáru českých i světových divadelních scén. ...

Stoletá hodonínská knihovna zapojena do projektu Spisovatelé do knihoven

Alexandra Stušková
citarna@knihovnahod.cz

V letošním roce probíhá už čtvrtý ročník společného projektu Asociace spisovatelů a knihoven z celé České republiky, nazvaný **Spisovatelé do knihoven**. Během deseti měsíců (leden – červen, září – prosinec) se v deseti vybraných knihovnách představí autoři sestaveni z básníků a prozaiků, kteří budou tímto prostřednictvím prezentovat svoji tvorbu. Městská knihovna Hodonín je do tohoto unikátního projektu zapojena letos poprvé a velmi si své účasti váží. Však se jí také snaží náležitě propagovat. Ať už na sociálních sítích, roznáškou propagačních materiálů nebo nahráváním jednotlivých autorských prezentací. Ty doposud z důvodu koronavirové pandemie probíhají on-line formou, nicméně nic netratí na zájmu účastníků.

Autoři, kteří už v předem daný, dlouhodobě naplánovaný termín v hodonínské knihovně přednášeli, jsou:

- **Anna Beata Hábllová** – česká architektka, urbanistka a básnířka, nositelka řady ocenění v oblasti architektury,
- **Bianca Bellová** – spisovatelka a překladatelka s bulharskými kořeny,
- **Vratislav Kadlec** – jeden z předních českých překladatelů dětské literatury,
- **Klára Vlasáková** – dramaturgyně, publicistka, literární kritička a scenáristka,
- **Viktor Špaček**, básník, prozaik a výtvarník.

Městská knihovna Hodonín

Všechny záznamy literárních besed jsou samozřejmě nahrávány a se souhlasem autorů zveřejněny na sociálních sítích Městské knihovny. A to není vše. Hodonínská knihovna s některými z autorů navázala také spolupráci do budoucna a jejich tvorbu šíří dál, například mezi studenty v rámci výuky a vzdělávání.

Spisovatelé do knihoven mají na hlavní webové stránce MěK Hodonín zvlášť vyčleněnou kolonku, po jejímž rozkliknutí si lze přečíst jména dalších autorů, kteří se ještě v uvedené datum v knihovně představí. Jsou to:

- **Viktorie Hanišová** – česká překladatelka a spisovatelka,
- **Lidmila Kábrtová** – autorka několika rozhlasových her v projektu Minutové hry ČRo 3,
- **Sylva Fischerová** – jedna z nejpozoruhodnějších básnířek své generace,
- **Radek Štěpánek** – básník a redaktor,
- **Luboš Svoboda** – vedoucí nakladatelství Lačnit Press.

První jmenovaná z této pětice bude mít besedu ještě formou on-line. Ostatní čtyři autoři, pokud pandemická situace dovolí, by mohli hodonínskou knihovnu, ale vlastně nejen ji, ale i ostatních devět knihoven, které jsou do projektu zapojeny, navštívit už osobně. Ale nelze dopředu předvídat, co bude v září.

Nicméně, jistá je oslava v rámci výročí 100 let otevření hodonínské knihovny, která proběhla **5. června 2021** v prostorách budovy Městské knihovny a v její blízkosti. Konkrétní

datum této, pro místní občany velmi významné události, je **1. červenec 1921**. V tomto horkém letním dnu byla na základě Knihovního zákona z roku 1919, který nařizoval založit v každé obci knihovnu, otevřena v Hodoníně první veřejná knihovna. Ovšem držet se v rámci oslav striktně tohoto data, by asi nebylo dvakrát rozumné. Řada lidí už bude na prázdninách a užívat si plánovaných dovolených. Proto posun o měsíc dříve.

A z čeho se mohli příznivci Městské knihovny těšit? Program byl pestrý. Hlavním hostem, moderujícím akci, byl herec Filip Cíl, známý zejména dětem v roli moderátora Studia Kamarád nebo Kouzelné školky. Nemohlo chybět ani divadelní představení, tvořivé dílny, charitativní bazárky, tiskařská dílna nebo historický fotoateliér. Součástí programu byla i komentovaná prohlídka knihovny, v níž ještě voní novotou relaxační Klidová zóna, nacházející se v přízemí, v části dospělého oddělení. Práce na tomto projektu započaly v únoru letošního roku a je dobře, že byly dokončeny ještě před oslavou století.

Hodonínská knihovna prošla za celou dobu svojí existence velkými změnami. Je centrem kultury a vzdělávání. Kdo se chce dozvědět něco bližšího o její historii, ale i současnosti, o provozu a plánovaných akcích, může navštívit hlavní webové stránky www.knihovnahod.cz, kde se dozví vše podstatné.

Ne náhodou je Městská knihovna Hodonín jednou z deseti vybraných, v rámci projektu Spisovatelé do knihoven. Projektu, kterým jsme tento článek začali a zase se k němu obloukem vrátili.

Bude vás zajímat, že...

... již po jedenácté udělila Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově ocenění **nejlepší knihovně**. Z počtu 87 obsluhovaných knihoven se stala „Nejlepší knihovnou regionu“ za rok 2020 **Obecní knihovna Holubice**, cenu převzala Vladimíra Franková a Miroslava Burdová. Poděkování za dobrou práci obdržela Pavla Kroutílková z **Knihovny Orlovice**, Jana Zlámalová z **Obecní knihovny Radslavice**, Jana Šimonová z **Obecní knihovny Křižanovice** a Marie Formánková z **Knihovny Račice** ...

Opavský knihovník a Hyde Park informačních profesionálů v Opavě

Michaela Dombrovská

michaela.dombrovská@gmail.com

Hyde Park informačních profesionálů je dnes už tradiční prostor pro setkávání studentů knihovnictví Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě s vybranými odborníky z praxe. Pandemická situace v minulém a letošním roce a on-line výuka paradoxně přinesla také možnost otevřít akci široké veřejnosti a i do budoucna plánujeme, aby otevřená a dostupná všem zájemcům zůstala.

Hyde Park informačních profesionálů je původně volitelným předmětem, který si lze v rámci studia knihovnictví zapisovat opakovaně. Umožňuje to proměnlivá skladba hostů, zvaných odborníci a odborníků z praxe, kteří se studentkami a studenty sdílí své profesní a někdy také životní zkušenosti. Jde o určité nahlédnutí do různorodých možností uplatnění, které mají absolventi oboru, a také pohled do zákulisí velmi pestré a zajímavé práce, se kterou se mohou setkat. Nová podoba Hyde Parku spočívala také v duelech svou zajímavých hostů, kteří nejprve krátce představili svá témata, ale v závěrečné části je ještě společně rozvinuli ve vzájemné moderované diskusi.

Prvními hosty Hyde Parku byli v letošním akademickém roce na podzim PhDr. Zuzana Šidlichovská, PhD., která se věnuje problematice řízení lidí a ochrany osobních údajů ve společnosti Jablotron, a Ing. Petr Očko, PhD., náměstek ministra průmyslu a obchodu, který se zabývá mimo jiné digitální ekonomikou a 5G sítěmi. Propojovacím tématem prvního setkání bylo tentokrát přiblížení dvou zkratk, se kterými se knihovny už běžně setkávají – GDPR a AI. Zuzana Šidlichovská se zaměřila na specifika ochrany osobních údajů v knihovnách a Petr Očko zase z pohledu knihoven přiblížil strategii Digitální Česko a strategii umělé inteligence. Oba jsou absolventy oboru informační věda a mluvili také

o tom, jak se jim hodily zkušenosti a znalosti získané během studia v jejich profesní kariéře.

Druhý Hyde Park virtuálně navštívili PhDr. Vít Richter, který představil Národní knihovnu České republiky, a Mgr. Miroslava Sabelová, která stojí v čele Knihovny města Ostravy. Mluvili spolu nejen o tom, jak se liší a v čem jsou naopak podobné národní a městská knihovna, ale také sdíleli své zkušenosti z profesních sdružení, zejména ze SKIP. Oba jsou v knihovnické komunitě uznávanými experty s desítkami let praxe. Své vystoupení proto doplnili i nesmírně zajímavým vyprávěním o tom, jak se některé záležitosti vyvíjely a proměnily v čase.

V předvánočním Hyde Parku jsme propojovali minulost s budoucností, psané kulturní dědictví s dětským čtenářstvím. PhDr. Petra Večeřová, Ph.D., z Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR mluvila o tom, co obnáší výzkum v oblasti psaného kulturního dědictví a bibliografie, Mgr. Pavlína Lišovská z Knihovny Jiřího Mahena v Brně představila Centrum dětského čtenářství a jeho aktivity zaměřené na děti a jejich rodiče. Bibliografická práce, jak ji popsala Petra Večeřová, je kombinací hlubokých znalostí literatury a dalších zdrojů a schopnosti až detektivní dedukce v pátrání po ověřených informacích, ze kterých poté těží celá řada dalších odborníků v nejrůznějších oblastech výzkumu. Práce s dětskými čtenáři, kterou přiblížila Pavlína Lišovská, je zase investicí do vzdělanosti celého národa, protože jde o rozvíjení čtení ve

věku, který je klíčový z hlediska budování základů znalostního kapitálu.

Lednový Hyde Park byl zaměřen na téma univerzitních knihoven. PhDr. Hana Landová, Ph.D., předsedkyně Asociace knihoven vysokých škol ČR, mluvila o univerzitních knihovnách především z pohledu zájmové asociace, která mimo jiné u nás přispěla k rozvíjení informační gramotnosti nejen na vysokých školách. Ona sama pak navíc působí také jako ředitelka knihovny na České zemědělské univerzitě v Praze. PhDr. Ondřej Fabián přiblížil činnost knihovny Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, v jejímž čele stojí. Kromě toho také přednáší na Slezské univerzitě a věnuje se mimo jiné problematice otevřeného přístupu k informacím. Mluvili i tom, co profesní sdružení a zájmové asociace dělají a mohou dělat pro komunitu a obor. Oba se podělili také o své zkušenosti, pokud jde o uplatnění dosaženého vzdělání přímo v praxi.

Na únorovém Hyde Parku vystoupili společně dva hosté ze Slovenska, a to PhDr. Ludmila Hrdináková, Ph.D., která se věnuje výzkumu v oblasti čtenářské gramotnosti a dětského čtenářství, a doc. PhDr. Pavol Rankov, Ph.D., který jako jeden z prvních uskutečnil průzkum informační gramotnosti studentů v době pandemie a lockdownu. Oba působí na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě a Pavel Rankov je rovněž uznávaným spisovatelem, například v roce 2020 získal cenu Evropská kniha za román *Stalo sa prvého septembra* (alebo inokedy). Zkušenosti z blízkého zahraničí jsou nejen pro studenty nezbytnou vstupní bránou ke sledování novinek v oboru po celém světě.

Po pauze se Hyde Park vrátil v letním semestru přednáškou PhDr. Petry Večeřové, Ph.D., na téma *Databáze České literární osobnosti* jako jedna z částí ČLB aneb biografistika není detektivka: praktické informace a případové studie. Její vystoupení na podzim mělo takový úspěch, že si nejen studenti vyžádali další pokračování, které bylo tentokrát výjimečně monotematické, aby bylo dostatek času na praktické ukázky a příklady biografického bádání v oblasti určování autorské identity, pseudonymů a šifer s využitím tištěných, elektronických i archivních pramenů.

Úspěch mělo také téma dětského čtení a čtenářství, proto se na Hyde Park ještě jednou vrátili také PhDr. Ludmila Hrdináková, Ph.D., a Mgr. Pavlína Lišovská. Společně se zaměřily na dětské čtenářství na Slovensku a v České republice. Zatímco slovenský vstup byl výzkumný a teoretický, český ukázal širokou škálu zajímavých programů, akcí či aktivit na podporu dětského čtení. Potvrdilo se, že praxe s teorií jsou spojené nádoby a nejenže se vzájemně potřebují, ale také se vzájemně inspirují. Sledovat teoretické poznatky proto určitě patří k vybavě každého knihovníka nebo každé knihovnice i poté, co opustí brány univerzity.

Celý akademický rok pak završilo poslední setkání, které se opět točilo kolem tématu umělé inteligence. Tentokrát však šlo o výsledky studentské soutěže o nejlepší esej, kterou tři vítězové (dvě studentky a jeden student) krátce představili všem zúčastněným. Šlo o řešení nastoleného problému, jaké informace a proč zachránit pro přežití lidstva před blížící se katastrofou v časové a materiální tísní. Každý z vítězů přistoupil k řešení zadání ze zcela jiného úhlu pohledu a všem byla odměnou nejen zpětná vazba od vyučujících a hostů, ale také věčné ceny od firmy TOVEK, Moravskoslezské vědecké knihovny a Filozoficko-přírodovědecké fakulty SU. Jednou z hlavních cen přitom byla účast na konferenci *Má mozek ještě šanci?*, kterou pořádá česká pobočka AFCEA a která se bude konat v září v Praze. Vystoupení studentů doplnily také vstupy Ing. Tomáše Vejlučka, zakladatele firmy TOVEK a odborníka na umělou inteligenci, a Ing. Petra Očka, Ph.D., kteří mohli porovnat přístupy k umělé inteligenci v podnikové praxi a veřejné správě.

Hyde Park informačních profesionálů na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, který pořádá oddělení knihovnictví (jinak také Opavský knihovník), v této nové podobě přilákal zájem nejen studentek a studentů, ale také kolegů a kolegů z praxe. Každého setkání se zúčastnily desítky hostů a také proto si určitě přejeme jeho otevřenou formu a tematickou pestrost zachovat i do budoucna.

Udržitelnost jako téma v českých knihovnách

Martina Košanová

kosanova.martina@svkpk.cz

Autorka se zabývá realizací edukačního cyklu pro rok 2021 k tématu udržitelnosti, jehož oficiálním pořadatelem je Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. Rok udržitelnosti v knihovnách byl zahájen webinářem 25. ledna 2021. Autorka článku upozorňuje na informace, které jsou přístupné a aktualizované na facebookové stránce Udržitelnost v knihovnách. Také připomíná, že v průběhu roku 2021 proběhne 7 webinářů a 3 praktické workshopy určené knihovníkům.

Každým rokem je schvalováno ústřední téma, kterému je pak v českém knihovnictví věnována zvýšená pozornost během celého roku. V minulém roce to bylo vzdělávání, předtím lokální historie. Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) přijal udržitelnost jako ústřední téma pro rok 2021 a je zároveň oficiálním pořadatelem celoročního vzdělávacího cyklu k tématu udržitelnosti. Edukační seriál dále získal oficiální záštitu Ministerstva kultury ČR, Ministerstva životního prostředí ČR, Informačního centra OSN v Praze a České komise pro UNESCO, což je důkazem, že tyto významné instituce berou v potaz potenciál knihoven při prosazování přístupu udržitelnosti.

V úvodu jsme pracovali s tím, že knihovny jako instituce se již na dosahování Cílů udržitelného rozvoje podílí. Vedle toho, že zajišťují rovný přístup k informacím, který je základním předpokladem jejich dosahování, i dalšími principy svého fungování.

Nejčastěji knihovny souhlasily s tezemi:

- Knihovna je klidným prostředím, kam může kdokoliv přijít a jen tak tam být, v klidu a bezpečí, zpomalit a odpočinout. (odpovídá cíli 3 – Zdraví a kvalitní život)
- Knihovna je nekomerční prostor a i nemajetní díky ní mají přístup

k informacím, vzdělání a zábavě. (odpovídá cílům 1 – Konec chudoby a 10 – Méně nerovností)

- Knihovna je místem celoživotního vzdělávání a učení, které je dostupné všem. (odpovídá cíli 4 – Kvalitní vzdělání)
- Knihovna nabízí příležitosti pro smysluplné trávení volného času. (odpovídá cíli 12 – Odpovědná výroba a spotřeba)

**UDRŽITELNOST
V KNIHOVNÁCH**

Největší rezervy naopak knihovny konstatovaly ve schopnosti jít příkladem v environmentální úspornosti. Je to pochopitelné, mají jen omezené možnosti, jak ovlivnit například energetický provoz budovy. Přesto má smysl se nad možnostmi zamýšlet s vědomím, že tím knihovna rozvíjí svou osvětovou a informační roli. I když nedosáhne udržitelné dokonalosti, zamýšlí

se a hledá způsoby, jak by mohla přispět svým dílem. A to může k podobnému zamýšlení ponouknout i uživatele.

Rok udržitelnosti v knihovnách byl oficiálně zahájen webinářem 25. ledna 2021. Prímý přenos sledovalo téměř 300 účastníků z knihoven různých typů a velikostí, aktuálně má záznam již přes jedenáct set zhlédnutí. Promluvil na něm Michal Broža, ředitel Informačního centra OSN v Praze, a Hana Matulová z knihovny Kořenec, která ukázala, jak i malá knihovna

v obci s necelými 400 obyvateli může témata udržitelnosti přinášet do své komunity. Závěr jsme věnovali představení všech kanálů, na kterých můžete téma sledovat, čerpat informace a zapojovat se. Jedním z nich je Youtube Sdružení knihoven ČR, kde můžete naše aktivity sledovat i vy.

Úvodní lednový webinář byl obecným úvodem do tématu. V únoru byl webinář přístupný již pouze pro přihlášené účastnice a účastníky celoročního cyklu. Toto setkání se týkalo globálních souvislostí problematiky udržitelného rozvoje a poskytlo náhled na politiku České republiky v této oblasti. 20. březen je organizací UNESCO vyhlášen jako světový den štěstí, proto jsme se podívali na přípravu dalšího setkání optikou kvality života v 21. století – specificky v kontextu České republiky – a jak do ní mohou zasahovat knihovny.

Třetí, dubnový, webinář se vztahoval k tématu resilience a knižnímu trhu, malým nakladatelům a akvizičním strategiím. V dalších měsících se budeme věnovat praktickým pravidlům každodenní ekologie, mapování komunit, udržitelným městům, environmentálnímu vzdělávání, půdě a zemědělství. Program se bude přizpůsobovat potřebám účastnic a účastníků a také aktuálním událostem.

Snažíme se zvát odborníky z různých oblastí, abychom si rozšířili obzory a společně hledali možnosti pro knihovny v této oblasti. Měli jsme zatím příležitost debatovat s Janem Marešem a Lucií Sršňovou z ministerstva životního prostředí, Martinem Buchtíkem ze STEMu, setkali jsme se s nakladatelkou Bárou

Baronovou, pořadatelkou knižního veletrhu Markétou Hejkalovou a dalšími. Během roku 2021 proběhne celkem 7 webinářů a 3 praktické workshopy. Ten červencový v pražském DOKu 16 se dokonce ponese v duchu nápadu ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje – budeme šít ze starých bannerů vratné obálky na MVS. Na prosinec plánujeme závěrečnou konferenci, na které představíme výsledky a probereme možnosti navazujících aktivit.

Pokud vás téma zajímá, ale zatím se chcete s projektem jen blíže seznámit, určitě sledujte facebookovou stránku **Udržitelnost v knihovnách**, kde se objevují užitečné informace, tipy, pozvánky na akce apod.; ve skupině Udržitelnost v knihovnách můžete sdílet a diskutovat s kolegy i s experty o tom, co vás aktuálně zajímá. Web <https://udrzitelna.knihovna.cz/> obsahuje stránku Pro partnery, která vysvětluje, proč a jak témata udržitelnosti do knihoven patří. Sekce Pro knihovny je rozcestníkem informací, inspirace a zdrojů. Vedle mapy knihoven, které se zajímají o témata udržitelnosti, a odkazu na web s příklady dobré praxe Co dokáže knihovna (<https://codokaze.knihovna.cz/>) zde naleznete také například odkaz na veřejnou nástěnku v Trello, kde budou postupně přibývat odkazy na příklady dobré praxe, informační zdroje, přehled hotových materiálů a podkladů, ale například i grantové příležitosti pro knihovny. Vaše dotazy přivítáme na emailu udrzitelna@knihovna.cz a pokud se budete chtít k cílům SDG's přihlásit jako knihovna veřejně, napište si o tisková data plakátů na pr@svkpk.cz.

Bude vás zajímat, že...

... 1. června 2021 u příležitosti Mezinárodního dne dětí proběhl slavnostní křest motivačních setů projektu Bookstart pro rok 2021, který je možné zhlédnout na FB profilu Knihovny Jiřího Mahena v Brně. Paní ředitelka Libuše Nivnická představuje nejnovější knížky, na kterých spolupracovali renomovaní spisovatelé a ilustrátoři: Radek Malý, Lucie Dvořáková, Ivona Březinová a Bára Buchalová. Poslechněte si ukázky z knížek: Předčítánky pro mrňata a Chvilka pro pohádku v podání samotných autorů...

Vliv pandemie koronaviru na statistické ukazatele v knihovnách Jihomoravského kraje

Monika Kratochvílová

Monika.Kratochvilova@mzk.cz

Události loňského roku spojené s vyhlášením pandemie koronaviru doprovázené četnými restrikcemi významně zasáhly do činnosti veřejných knihoven a předznamenalou novou kapitolu ve vývoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Tradiční vnímání knihoven především jako fyzického prostoru pro setkávání prošlo zásadní proměnou. V průběhu celého roku docházelo v předem časově neurčených vlnách ke zpřísňování a následnému uvolňování vládních nařízení, která ovlivnila činnost knihoven nejen poklesem statistických ukazatelů, ale především tím, že je přiměla přehodnotit dominující fyzickou platformu. Ve snaze neztratit kontakt se svými čtenáři začaly více pronikat do virtuálního prostředí, které sice nebylo pro knihovny něčím neznámým, ale teprve doba covidová otevřela pomyslná stávlata a přinutila je k jeho většímu využití, a to především v době plošného uzavření.

Větší knihovny měly výhodu v profesionálním zázemí a větším počtu pracovníků, menší

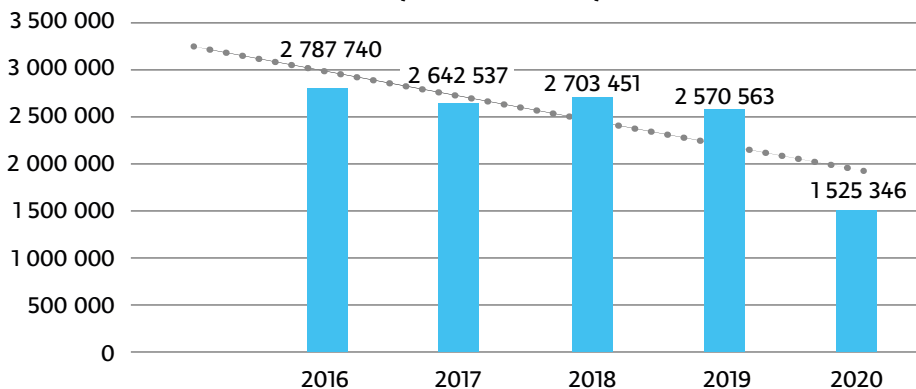
knihovny využívaly pomoc a podporu svých pověřených knihoven. A co přineslo srovnání statistických ukazatelů rozšířeného o časový horizont uplynulých pěti let?

Za rok 2020 došlo k výraznějšímu úbytku registrovaných uživatelů, přičemž doprovodným jevem byl pokles fyzických výpůjček. Jednoznačným trendem veřejných knihovnických a informačních služeb se stále více ukazuje rostoucí počet virtuálních návštěvníků, což klade nemalé nároky na pracovníky knihoven jak po stránce jejich digitálních kompetencí, tak především principů kybernetické bezpečnosti. Uživatelé také očekávají od knihoven pomoc při orientaci v nabídce elektronických zdrojů, digitálních knihoven, e-knih aj.

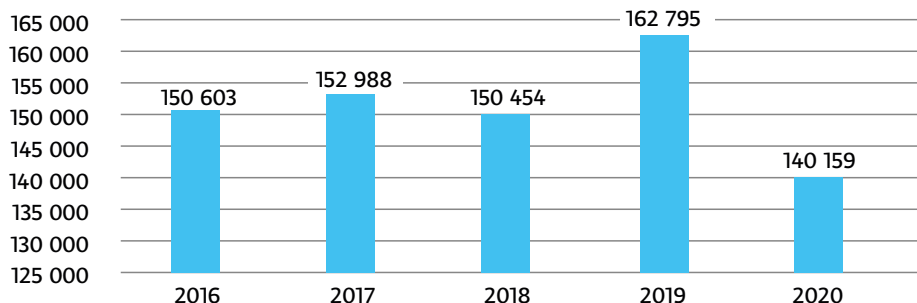
Výraznější úbytek čtenářů zaznamenaly zejména větší knihovny, promítl se však do knihoven všech velikostí.

Úbytek čtenářů zaznamenala i Moravská zemská knihovna zejména vlivem snížení čtenářské základny, kterou z velké části tvoří

Fyzické návštěvy

Registrovaní uživatelé v knihovnách Jihomoravského kraje

studenti vysokých škol. Projektem Národní digitální knihovna – Covid¹ byly zpřístupněny digitalizované tituly z fondů NK ČR a MZK, dostupné za běžných okolností pouze ze studoven nebo v režimu děl nedostupných na trhu. Zájem o využití této služby výrazně navýšil počty stažených digitálních dokumentů, jejichž každoroční nárůst potvrzuje důležitou roli, kterou knihovny při jejich zpřístupňování zaujímají.

Pokles fyzických kulturních a vzdělávacích akcí doprovázený poklesem fyzických návštěvníků satureovaly knihovny aktivitami v on-line prostředí. Údaje o počtu on-line kulturních, komunitních nebo volnočasových akcích a o návštěvnících on-line vzdělávacích akcí by se měly stát součástí Ročního výkazu o knihovně až za rok 2022.

Výrazný nárůst on-line informačních služeb souvisel s častými změnami poskytovaných služeb a absencí běžného provozu knihoven.

Pandemie koronaviru otevřela knihovnám nové možnosti, přiměla je hledat nové cesty ve snaze přiblížit se uživatelům a být pro svoje čtenáře užitečné i v nových podmínkách. Proměny služeb a jejich rozšíření do on-line prostředí zdůrazňuje nově připravená *Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027*. Rozvoj on-line aktivit knihoven uvádí jako podpůrný nástroj pro zajištění regionální služby **Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit**. Jejich nabídka by měla probíhat také v on-line prostředí, zejména v pověřených a profesionálních knihovnách. Neprofesionální knihovny by měly zprostředkovat jejich nabídku prostřednictvím vlastních webových stránek, případně prostřednictvím webových stránek svého zřizovatele.

Pandemie přinesla změny nejen v rovině statistického výkaznictví. Přinutila knihovny přehodnotit dosavadní podobu komunikace s uživateli a naučila je více využívat virtuální prostředí jako nezbytnou součást poskytovaných služeb.

¹ Vznikl na základě dohody mezi Národní knihovnou ČR a Dílů, z. s. a Ochrannou organizací autorskou – OOAS., z. s. a se souhlasem Svazu českých knihkupců a nakladatelů pro studenty a pedagogy vyšších odborných a vysokých škol a vědecké pracovníky: <https://ndk.cz/podminky-zpristupneni>

Bude vás zajímat, že...

... Knihovna Ratíškovice nabízí uživatelům prospěšnou akci – „Knihovnička“ – koná se pravidelně v přednáškovém sále a jedná se o výstavky i povídání o nových a zajímavých knihách. Veřejnost má značný zájem o pomoc při vybírání knih ke čtení, případně získání tipů na dárky ...

Výběr z letních aktivit jihomoravských knihoven

Jan Lidmila

Jan.Lidmila@mzk.cz

Postupné uvolňování mimořádných opatření umožňuje opět knihovnám plánovat na léto akce pro veřejnost nejen ve virtuálním prostoru. Vybrali jsme proto pro Vás několik tipů, jimiž se můžete inspirovat, nebo se jich v rámci svých prázdninových toulek zúčastnit. Řadu aktivit knihovny teprve plánují, proto jsme vycházeli z podnětů, které jsme měli v době uzávěrky čísla k dispozici.

Letní počasí nabízí možnost přesunout část tradičních služeb knihoven pod širou oblohu. Čtenáři si tak v některých lokalitách mohou knihy půjčit před knihovnou, nebo na koupališti. Oblíbená jsou také venkovní čtení a autorské besedy. Řada aktivit knihoven je věnována dětem a dospívajícím. Jedná se například o prázdninová tvoření, písárecké dílny či soutěžní kvízy (Poznáváme naši vlast – Knihovna Anny Šperkové v Bučovicích). V nabídce akcí nemohou chybět ani hravá odpoledne strávená nad deskovými a karetními hrami, případně při řešení kvízů, rébusů a hádanek. Dospělým návštěvníkům jsou pak určeny prázdninové kurzy trénování paměti nebo cizích jazyků. Setkání účastníků napříč generacemi od dětí až po seniory umožní výletování s knihovnou, při kterém lze objevovat krásy nedalekého okolí. Stále častěji se objevují také příměstské tábory organizované knihovnami.

Následuje několik pozvánek na akce probíhající během letních měsíců v jihomoravských knihovnách.

Městská knihovna Letovice připravuje na čtvrtek 1. července **Pohádkové odpoledne aneb prázdniny jsou pro všechny!** Putování po stanovištích s úkoly se v závěru uzavře předáním diplomů a odměn. Doprovodným programem bude například střílení z luku či malování na obličej. Akce se uskuteční venku před knihovnou u busty Václava Havla.

Knihovna Jiřího Mahena pokračuje v oslavách svého stoletého výročí. Na vybraných venkovních místech Brna si bude možné během léta

prohlédnout výstavu fotografií z historie i současnosti **KJM 100 let, 100 otisků Knihovny Jiřího Mahena v Brně**. Od 1. 6. do 30. 9. probíhá na všech pobočkách putovní soutěž pro děti i dospělé **Velké putování za poznáním Knihovny Jiřího Mahena**. Každá pobočka knihovny představuje samostatnou provincii plnou knih a her a v každé z nich lze splnit odlišný úkol, za který účastníci získají symbolický znak dané provincie. Každý, kdo nasbírá alespoň 12 znaků, bude odměněn cennými dary a dostane šanci ucházet se o část pokladu.

Městská knihovna Kuřim vyhláší od 1. července do 31. srpna fotosoutěž s názvem **Knihy na dovoleně**. Pravidla soutěže jsou jednoduchá – vzít si s sebou na prázdniny či dovolenou právě čtenou knihu, vyfotit ji na co nejoriginálnějších místech a fotografii poslat do knihovny. Druhá letní soutěž kuřimské knihovny se jmenuje **Poznej knihu**. V knihovně a na vybraných výlepových plochách v Kuřimi budou po celé léto umísťovány názvy knih, ty však budou zašifrovány do rébusů a citátů. Kdo je odhalí všechny a bezchybně, může se těšit na knižní cenu.

Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově připravila u příležitosti 880. výročí první písemné zmínky o Vyškovu **Prázdninovou stezku Vyškovem**. Na více než deseti zastaveních se malí i velcí účastníci mohou těšit na řadu zajímavostí, úkolů a hádanek, jejichž řešení si zaznačí do „putovních“ listů. Každý účastník putování obdrží drobnou odměnu. Ze všech doručených odpovědí bude v září vylosován výherce zajímavých cen, které věnuje spolek Klub přátel KKD.

MZK v Brně se zapojí do řešení projektu podpořeného z Fondů EHP a Norska

Jan Švec

Jan.Svec@mzk.cz

Muzeum umění Olomouc, Moravská zemská knihovna v Brně, National Archives of Iceland a Knihovna Akademie věd ČR uspěly s žádostí o podporu realizace projektu „Nahráno – Otevřeno, Digitalizace, zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích“. Více než tříletý projekt (březen 2021–duben 2024) s rozpočtem přesahujícím 40 milionů Kč nabídne širokou paletu aktivit v rámci oblasti Digital Humanities, které sahají od konzervativních restaurátorských zásahů až po inovativní virtuální edukativní nástroje.

Moravská zemská knihovna i Muzeum umění Olomouc a Arcidiecézní muzeum Kroměříž spravují množství děl s unikátní uměleckou a historickou hodnotou. Díky jedinečnosti a rozsahu fondů se řadí mezi významné středoevropské paměťové instituce. Podstatnou část sbírkových předmětů tvoří sbírky na papíře, které také patří mezi nejohroženější.

Klíčové aktivity projektu se proto primárně zaměřují na komplexní proces digitalizace těchto památek a jejich trvalé zpřístupnění prostřednictvím digitálních online nástrojů a kulturních i vzdělávacích aktivit. Digitalizace odstraní bariéry v přístupu k vzácným dílům v rámci ČR i zahraničí. Pro digitalizaci byly vybrány z fondů obou institucí historicky významné a smysluplné celky, které spolu souvisí tematicky i historicky.

Jednotlivá díla budou nejprve konzervátorsky ošetřena a po pečlivé katalogizaci projdou sérií úkonů v rámci digitalizační linky. Tento proces bude probíhat po dobu cca tří let. Bude digitalizováno celkem 83 tisíc uměleckých děl a knižních titulů a vznikne více než milion

digitálních obrazů. Digitalizace vzácných sbírek zajistí nejen jejich zpřístupnění a ochranu, ale také umožní jejich synergické propojení a významně zvýší možnosti badatelské práce s těmito jedinečnými zdroji.

V průběhu realizace připraví partneři projektu řadu workshopů a přednášek pro laickou i odbornou veřejnost k tématům restaurování a digitalizování uměleckých děl a sbírkových předmětů. Závěrečná konference pak zhodnotí provedené práce a doufáme, že ukáže i smysluplnost spolupráce institucí a odborníků z různých oblastí kulturních, informačních a knihovnických oborů.

Unikátní sbírky hudební olomouckých biskupů a arcibiskupů včetně vzácných partitur Beethovena, budou po digitalizaci prezentovány v rámci série koncertů. V neposlední řadě budou výstupy projektu zhodnoceny prostřednictvím metodických výukových materiálů pro pedagogy a řadou virtuálních edukačních výstav. Tematické a interaktivní digitální vzdělávací zdroje, které budou nabídnuty základním školám a nižším ročníkům středních škol, mají za cíl využít edukační potenciál digitalizovaného kulturního dědictví a široké možnosti zkvalitnění výuky.

Zapojení Knihovny Akademie věd ČR umožní koordinovaný rozvoj a využití open source software „INDIHU exhibition“. Aktivity projektu jsou regionálně kotveny takovým způsobem, že jejich realizace přispěje k rozvoji podnikatelských aktivit v rámci kulturního a kreativního průmyslu. K posílení sociálního a hospodářského rozvoje přispěje vytvoření sítě spolupracujících institucí, které obohatí nabídku kulturně-vzdělávacích aktivit v regionech.

Milan Kundera: Nostalgie po Evropě

Tomáš Kubíček

Tomas.Kubicek@mzk.cz

Ve čtvrtek 20. května byla v nově otevřené knihovně v Českém centru v Paříži zahájena výstava « *Milan Kundera: Nostalgie po Evropě* », na které jsou k vidění mimo jiné originální kresby nejslavnějšího česko-francouzského spisovatele Milana Kundery. Výstavu pořádá České centrum ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou, již manželé Kunderovi v roce 2020 darovali archiv a knihovnu.

Výstava Milana Kundery v Českém centru v Paříži, foto: Tereza Nováková

Výstava se zaměřuje na pojetí Evropy v myšlení Milana Kundery, a to za situace, kdy je její definice přepisována výrazy ze slovníku politologů a ekonomů. Pro Kunderu je to však pojem, který označuje především společnou kulturu, která je založena na zcela konkrétním souboru sdílených hodnot. Oblast těchto hodnot pak určuje hranice Evropy, které jsou z toho důvodu pohyblivé. Výstava představuje Milana Kunderu

jako evropského autora, jehož dílo, rozkročené mezi dvěma národními literaturami – francouzskou a českou, je dokladem toho, že ve skutečnosti existuje jen jeden literární kontext, a to je kontext světové literatury, jímž by měly být jeho romány poměřovány.

Výstava začíná u vstupu do Českého centra, její příběh pokračuje po centrálním točitém schodišti a vrcholí v knihovně ve 2. patře. Na stěnách schodiště si návštěvník připomene data prvních vydání Kunderových knih, výběr z udělených ocenění i základní životopisná data. K vidění zde jsou dobové plakáty k vydáním jednotlivých románů, fotografie spisovatele se známými osobnostmi či ukázky překladů jeho děl do mnoha světových jazyků, včetně korejštiny, japonštiny či malajálámštiny.

Návratným a ústředním motivem výstavy je téma Evropy, které zaznívá v Kunderových románech a esejích už od 60. let 20. století. Nejprve mělo podobu hledání českého místa v Evropě a svědectvím jsou články jako *O sporech dědických* (1955), v nichž Kundera na pozadí socialistického realismu reklamuje pro české umění kořeny ve světové avantgardě a oponuje dobové schematizaci požadavkem návratu k modernistickým výrazovým prostředkům. Na tuto linku pak navazuje jeho slavné vystoupení na IV. sjezdu spisovatelů (1967), v němž nejenom odsoudil cenzuru, ale vrátil se i k nejslavnější otázce českých dějin, k otázce H. G. Schauera, zda má vůbec český národ právo na existenci – a odvozuje toto

České centrum v Paříži, foto: Tereza Nováková

právo od příslušnosti české kultury ke kultuře západní, ke kultuře Evropy. Asi nejslavnějším příspěvkem na toto téma je Kunderův esej Únos západu z roku 1983, který vyšel nejdříve ve francouzském časopise *Le Débat*, aby odtud přešel na stránky předních světových kulturních a literárních časopisů, ale i novin. Kundera jeho prostřednictvím hlasitě a zřetelně vrátil osud středoevropských národů do hledáčku západní společnosti a vzbudil rozsáhlou polemiku mezi intelektuály i politiky dobové Evropy – bez ohledu na jejich východní či západní provenienci. Téma tím však pro Kunderu neskončilo, pouze se přesunulo ze světa médií do světa jeho románů a esejů o literatuře a kultuře a čím dál více se pohybovalo nedaleko výrazu domov. Výstava tak ukazuje fragmenty

Kunderova myšlení o Evropě na pozadí příběhu o vytrácení se významu klíčových hodnot, které určují její definici – a tím i smysl.

Jistou kuriozitou celé výstavy jsou originály méně známých Kunderových kreseb, zapůjčené manželi Kunderovými výjimečně pro tuto příležitost. Kresby poskytují vážnému tématu zániku Evropy hravost a rozvernost. Tato ironická linka je přitom pro Kunderovy romány charakteristická, a proto našla svůj otisk i v kompozici výstavy. Zárodečné podoby kreseb přitom vznikaly na zdech prvního francouzského bytu manželů Kunderových, aby zakryly jeho prázdnotu, ale i smutek po domově. V posledním desetiletí pak pronikly na obálky překladů Kunderových románů, a těší tak čtenáře na celém světě.

Bude vás zajímat, že...

... Svaz českých knihkupců a nakladatelů otevřel 1. června 2021 nové webové stránky *dameknihu.cz* (www.dameknihu.cz). Projektem dárkové knižní poukázky Dameknihu.cz SČKN připomíná, že čtení je atraktivní způsob trávení volného času a knihy jsou dárkem, který vždycky potěší. Pestrý výběr hotových poukázek na knihy s volitelnou hodnotou je rozšířen o možnost kreativní tvorby poukázky s vlastním textem i obrázkem ...

Už jste (o) nás slyšeli?

Klára Příbylová

Klara.Pribylova@mzk.cz

Vůně čerstvé kávy a ještě teplých croissantů z nedalekého okýnka kavárny doprovázena živou diskuzí o literatuře se v únoru a v březnu, i v době nejprísnějších restrikcí, kterými jsme se nenechali odradit, linula z Café Fra na pražských Vinohradech. Kdo by to byl řekl, že se za zavřenými dveřmi natáčí úplně první podcasty Českého literárního centra – Moravské zemské knihovny...

Podcasty – fenomén dnešní doby už od roku 2020. Asi každý z nás se s nimi již setkal, jejich výhodou je, že je můžete poslouchat kdekoli, při cestování, sportu, uklízení, vaření nebo i ve vaně. Jejich tematické rozpětí je široké, od byznysu, politiky, ekonomiky, stylu až po kulturu. Nechtěli jsme zůstat pozadu! Proto jsme se rozhodli vydat do těchto neprobádaných vod i my s podcastem nazvaným *Za knihami*. A máme z něj opravu velkou radost!

Připravili jsme pět dílů, které se věnují zájmovosti z knižního světa profesionálů v době

pandemie koronaviru. Zajímalo nás, jak se s touto situací vypořádali malí nakladatelé, knihkupci, literární agenti ale i knihovníci.

Pár tipů, jak na podcasty

Nejsme žádní odborníci, ale rádi se podělíme o své získané zkušenosti. Je dobré si nejprve rozmyslet, co chceme podcasty sdělit a komu. Dramaturgicky jsme se na podcastech podíleli ve spolupráci s Annou Štičkovou, spoluzakladatelkou platformy pro malé nakladatele Knihex.

K šíření podcastu jsme využili bezplatnou aplikaci Anchor, díky které si nás můžete poslechnout přímo na Spotify, Google či Apple podcastech. Aplikace je velice intuitivní, a pokud máte chuť také pokořit svět podcastů, rozhodně ji doporučujeme. Na této aplikaci je možné podcasty nejen spravovat, ale také nahrávat. Pokud se tak rozhodnete, určitě neopomeňte kvalitní mikrofon. V aplikaci můžete na pozadí vložit také hudební podkresy z připravených zvuků či mezihry. My jsme poprosili o pomoc profesionály.

Moderace se chopila rozhlasová redaktorka Kateřina Svátková, o střih jednotlivých dílů se postaral Martin Hrnčíř, oba z Českého rozhlasu. S technickým zajištěním nám pomohl Ondřej Lipár, který má s podcasty vlastní zkušenost, a prostory nám poskytla tradiční literární kavárna Café Fra. Důležité je také ticho. Nežádoucí zvuky aut či tramvají z ulice, pokřikujících dětí apod. nechcete. My jsme bojovali s vrzajícími židlemi. No vážně, nikdy bychom si nemysleli, že je to tak hlasitý a rušivý zvuk. Fotku typickou pro naše podcasty vyfotila kolegyně z veletržního oddělení, Silvie Hrdličková. Za hřbety knih se skrývají

Natáčení podcastu *Za knihami*

knihy oceněné titulem Nejkrásnější česká kniha roku 2018.

Ne všechno se ale dá podchytit. Pandemická nařízení zasáhla i do našeho natáčení. Zástupkyně tábořské knihovny nemohla opustit svůj region, rozhovory přes online videokonferenční nástroje nejsou z hlediska kvality zvuku ideální, proto jsme museli její odpovědi nahrát dopředu a do podcastu je dostříhat.

O čem konkrétně jednotlivé epizody byly a jaké hosty jsme přizvali?

Jak dnes funguje český knižní trh, v jaké je kondici a jak doléhá současná krize na velké či malé nakladatele? Tomu se věnovala hned první epizoda Malí versus velcí nakladatelé s již výše zmíněnou Annou Štičkovou a Martinem Vopěnkou, předsedou Svazu českých nakladatelů a knihkupců, spisovatelem a nakladatelem.

Malá nakladatelství jsou srdcová záležitost – na tom jsme se shodli v rámci druhé epizody s Veronikou Benešovou-Hudečkovou, nakladatelkou a knihkupkyní z nakladatelství Verzone a knihkupectví Zvevkerky, a Martinem Svobodou z komiksového nakladatelství Trystero, redaktorem a překladatelem. Tento díl se zabýval rozdílem mezi malým a velkým nakladatelstvím, jak je obtížné v dnešní době vydat knihu a na jaká úskalí během pandemie koronaviru nakladatelé narazili.

V třetí epizodě podcastu jsme se zabývali otázkou knižního distributora a nezávislého knihkupectve. Zavřená knihkupectví znamenala doslova boj o přežití. Někteří ale tuto nevýhodu vnímali jako příležitost ke zlepšení obchodní strategie. O těchto a dalších tématech jsme v rámci 3. dílu s názvem Čtenáři potřebují osobní přístup diskutovali s Ivetou Ambrosovou, spoluprovozovatelkou karlínského knihkupectví Přístav, a Ctíradem Fuchsem, obchodním ředitelem knižního velkoobchodu Kosmas.

Předposlední epizoda Český národ je národem knihovnickým se věnovala Česku jako knihovnické velmoci s unikátní sítí veřejných knihoven i zemi, kde se čtenářská kultura neustále vyvíjí a posouvá. Michael Fiala, akvizitér Městské knihovny v Praze, a Eva Staněk, ředitelka Městské knihovny v Táboře, si povídali s moderátorkou Kateřinou Svátkovou i o tom, jak se nechození do knihoven odrazí na českém čtenářství.

Jak je na tom česká literatura při pohledu z nečeského prostředí? Kteří čeští autoři se v zahraničí čtou? Kdo jsou literární agenti a jaká je jejich role na knižním trhu? O tom debatovali v rámci pátého dílu Prosadit českou knihu v zahraničí je mravenčí práce Maria Sileny, literární agentka, a Michala Čičvákové, naše koordinátorka mezinárodní spolupráce z Českého literárního centra.

Za knihami se můžete vydat sem: https://url.cz/@Za_knihami.

Víc už vám teď neprozradíme, snad jen to, že na podzim chystáme pokračování a máte se na co těšit.

Tým tvůrců podcastu Za knihami

Jak MZK streamovala moderované exkurze

Radoslav Pospíchal
pospichal@mzk.cz

Probíhal měsíc duben a provoz knihoven v ČR byl stále částečně omezený, kulturní programy naživo ještě neprobíhaly a knihovní svět stejně jako zbytek kulturního sektoru očekával další kroky v uvolňování epidemických opatření. Čtenáři se ještě nemohli volně pohybovat po studovnách a na marketingovém oddělení MZK se však připravoval projekt, který měl čtenářům umožnit do knihovny opět nahlédnout. A to přímo do jejího zákulisí, kam oko běžného návštěvníka MZK nedohlédne.

Po seriálu „Knihovnické profese“ na sociálních sítích, který dal ve 20 dílech čtenářům možnost poznat rozmanité knihovnické profese z řad našich knihovnic a knihovníků, jsme se rozhodli využít dosavadních zkušeností s živými streamy a dát čtenářům možnost poznat některá naše oddělení prostřednictvím živě streamovaných, moderovaných exkurzí na Facebooku. Konkrétně představit oddělení digitalizace

s rozsáhlou digitalizační linkou, adjustaci a knihařskou dílnu, kde se zpravují knihy i periodika, oddělení výpůjček a skladů anebo restaurátorské dílny rukopisů a starých tisků. Podělíme se teď s vámi o naše zkušenosti s realizací.

Vytvořili jsme malý, tříčlenný štáb sestávající z moderátora exkurzí, kameramana a supervizora, dohlížejícího na hladký chod ve věcech připojení, vysílání, čistého zvuku a přenosu na sociální síť. V prvním kroku se moderátor vydával na jednotlivá oddělení, kde nastínil vizi přenosu, oslovil účinkující kolegyně a kolegy a společně se pak jali připravovat kostru exkurze s pokud možno co nejpřesnějším scénářem. Jak totiž říká klasik, dobré improvizace vznikají na základě 99 % připraveného materiálu! V rámci rozmanitosti jsme vždy zapojili alespoň tři vystupující a společnými silami sestavovali obsah exkurze. Postupem času přibývaly další či lépe a přesněji formulované otázky na naše vystupující kolegy či kolegyně. Moderátorův laický pohled „zvenčí“ se nabízel využít pro občasnou regulaci odbornosti výkladu, který měl mít stopáž v rozmezí 30–45 minut, což se vždy podařilo obsahem naplnit.

Důležitým krokem pro zdárnou realizaci nejprve bylo dokončit scénář otázek a odpovědí a připravit choreografii, na jakých místech budeme hovořit, co se kde bude demonstrovat a jakým způsobem. Jakmile byl scénář víceméně připraven, přišla vždy na řadu první čtenářská zkouška, v podstatě jako na divadle. U té už nechyběl ani kameraman, pro kterého bylo důležité zaznamenat si veškeré přesuny účinkujících a připravit si místa k zoomování detailů a odkud nejlépe demonstrované ukázky snímat. Různé lokace v rámci budovy nás dovedly i k nezbytné zkoušce síly signálu a wifi připojení. Tato fáze se ukázala pro realizaci nezbytnou a důležitou,

Streamovaná exkurze do restaurátorské dílny

jelikož přesunů jsme zařazovali mnoho, např. po chodbách mezi kancelářemi v suterénu budovy, které bylo třeba dodatečně pokrýt wifi routery pro kvalitní přenos. Pozor však na místa, která mohou naopak rušit váš signál, což zjistíte např. až při testovacím streamu ve sluchátkách!

Stejně tak některá stísněnější místa vyžadovala trochu secvičení, aby se zde dokázal pohodlně pohybovat vystupující, včetně moderátora s kameramanem a supervisorem (mající v náručí notebook a na uších sluchátka pro kontrolu přenosu) současně. Když už jsme věděli s kým, kde přesně a co ukazovat, bylo třeba domluvit ještě další dvě nebo tři zkoušky s kolegy „na place“, ale již bez podkladů. Vzájemné zkoušky a memorování otázek a odpovědí dobře posloužily k nabrání sebedůvěry, doladění detailů, vzájemné souhry a přirozenosti při interakcích i nastavení správného tempa přenosu. Při zkouškách jsme získávali též potřebný přehled a odstup pro finální škrtnání, nebo naopak zařazení momentů pro improvizace či odlehčení výkladu. Během dvou až tří zkoušek jsme vzájemně získali sebejistotu a opakovaný nácvik také žádoucím

způsobem snížil aspekt nervozity z živého vystupování před kamerou (vždyť u některých šlo o kamerovou premiéru!).

Ne každý skvělý odborník na svoji práci je současně extrovertem nebo zkušeným rétorem a proto jsme se vždy také snažili klást důraz na autenticitu i na to, aby se zúčastnění své texty neučili zpaměti a přílišně se na ně nefixovali. Moderátora bylo zase možné využít, když bylo potřeba „nahodit“, nebo se zeptat na zapomenuté. Stále je však dobré mít na mysli, že jde o živé streamy a lidský faktor, přebreyty a cokoli nečekaného nemusí být vždy nutně na škodu. Naopak některými chybami posílil prvek autenticity, efekt teď a tady. Před ostrým „kamera, akce, jedem“ předcházela den před streamem ještě generálka, kdy se spustil tzv. testovací stream z provizorního facebookového profilu vytvořeného pro tyto účely supervisem. Na pozici supervizora je výhodou mít člověka schopného rychlé a klidné reakce v případě nějakého selhání připojení apod. V prostředí online světa si nemůžete být nikdy téměř ničím stoprocentně jisti a věřte, že nenadálé komplikace mohou přijít,

Streamovaná exkurze do Odboru digitalizace

i když byly technické náležitosti v předstihu několikrát vyzkoušeny. Faktorů, které dokáží narušit bezproblémový začátek živého vysílání je skutečně celá řada.

Stejně tak chladnokrevnost kameramana je nespornou výhodou. Může se kupříkladu stát, tak jako nám, že během přenosu dojde k poruše stabilizačního systému na kameru (vyvážení) a z horizontálního záběru máte tak jako my v mžiku záběr vertikální a rozkývaný. S tím pravým člověkem se však dá situace vždy rychle a bez zbytečné paniky zachránit, i když se v daný moment může zdát, že je vše ztraceno. Na co je třeba si však dávat extrémní pozor a co už operativně zachránit nelze, je například dostatečně nabitá baterie na nahrávacích zařízeních. Tady je opatrnost vždy na místě a vždy je třeba počítat s určitou časovou rezervou.

Živě přenášovaných streamů za sebou v MZK máme celkem šest, z toho čtyři živě přenášené exkurze, které naleznete na facebooku MZK v sekci videa a můžete sami zhodnotit, jak se nám vlastně ve výsledku dařilo. Jde o aktivitu, která bezesporu dokáže stmelit kolektiv a přináší řadu radostných i humorných okamžiků, včetně těch adrenalinových. Když se však výstup zadaří, může vzniknout i zajímavý edukativní, nebo zábavný materiál, ke kterému se vaši diváci nebo vy, tvůrci samotní, budete moci v internetovém archivu i po letech vracet.

Technika, se kterou jsme pracovali: digitální fotoaparát Fujifilm X-T3, adaptér přenos obrazu z fotoaparátu do počítače Elgato Cam Link 4K a software pro vysílání obrazu na sociální síť OBS Studio.

Ilona Salajková – Knihovnická osobnost JMK 2020

Jarmila Smolová

smolova@knihovnaobreclav.cz

„Každá kniha si najde svého čtenáře“.

Mgr. Ilona Salajková v roce 1993 absolvovala Univerzitu Palackého v Olomouci, obor Speciální pedagogika. Po studiu pracovala ve školství, například jako učitelka na základní škole v Mikulově, kde získala Ocenění v soutěži Pomůcka roku. V roce 2012 se stala ředitelkou Městské knihovny Mikulov.

Městská knihovna Mikulov pod jejím vedením působí jako komunitní centrum města. Rozvíjí spolupráci s dalšími institucemi a služby knihovny jsou zaměřeny na všechny věkové kategorie včetně handicapovaných uživatelů. Zapojuje se do řady projektů, například Jižní Morava čte, Už jsem čtenářem či Bookstart. V roce 2014 obdržela v Moravské zemské

knihovně v Brně *Ocenění za nadstandardní rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb v obci a podporu kulturního a společenského života*. O rok později získala ocenění Ministerstva kultury ČR Knihovna roku v kategorii významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb za projekt *„Kniha do vlaku“*. Projekt je založen na volném půjčování knih ve vlakových stanicích a možnosti vrátit je v kterékoli jiné zúčastněné stanici. Rychle se rozšířil po celé České republice a následně se ujal i na Slovensku a v Polsku. V roce 2018 byl knihovně udělen titul Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2018 v kategorii 5 001

až 10 000 obyvatel. Pro kolektiv mikulovské knihovny se jednalo nejen o ocenění dosavadní práce, ale i motivaci do další činnosti.

Ilona Salajková připravuje interaktivní programy pro děti – v knihovně i mimo ni. Věnovala se práci s dětmi a tvorbě programů v občanském sdružení KICHOT, organizuje eKo dílny, výtvarné dílny a vzdělávací akce pro různé věkové kategorie. Je autorkou a provozovatelkou projektu Tajemné sklepení Mikulov – interaktivní výstavy postav z pověstí Mikulovska a Pálavy. Tuto tematiku autorsky zpracovala ve dvojязыčné česko-německé knize „*Tajemné pověsti kraje pod Pálavou a Weinviertelu*“. Kniha je sestavena z 25 českých a 15 rakouských pověstí. Obsahuje mapu tajemných míst, kde se uvedené pověsti udály nebo kde se vyprávějí. Stala se také scénářistkou a režisérkou jejího filmového zpracování vydaného na DVD. Absolvovala celoroční kurz muzejní pedagogiky a zkušenosti v něm získané využívá při pořádání výstav v knihovně.

Každoročně získává dotace na modernizaci knihovny – Tritius, PC, RFID, 3D tiskárny,

ozoboty – Kreativní hnízdo, částečné úpravy knihovny (podlahy, osvětlení, výmalba). Publikuje v místním zpravodaji, v Břeclavském deníku, na serveru Novinky.cz i v odborných

knihovnických časopisech (Duha, Čtenář). Knihovnu, čtenářství a Mikulov propaguje také v rozhlasu a televizi (rádio Blaník, Krokodýl, Český rozhlas, ČT 1 – Sama doma, Dobré ráno). Účastní se knihovnických konferencí (mnohdy i v roli přispěvatele), odborných seminářů a studijních cest do zahraničí.

V době pandemie založila s kolegyňami

Janou Sikorovou ze Znojma a Evou Vojtíškovou z Brna facebookovou skupinu „*Čtením proti nudě*“. Tato skupina popularizovala čtení v období, kdy byly knihovny zavřené. V současnosti spolupracuje na rekonstrukci budovy bývalé hasičské zbrojnice, kde má vzniknout nová knihovna a galerie, školy a školky, Klub seniorů, Dům dětí a mládeže a Základní umělecká škola. Ve svém volném čase se věnuje plavání, lyžování a fotografování, se kterým se zúčastnila společných výstav v rámci Mikulovského fotoateliéru.

Bude vás zajímat, že...

... novým vítězem 34. ročníku Ceny Jiřího Ortena se stal Šimon Leitgeb s básnickou sbírkou *Betonová pláž*. Slavnostní vyhlášení proběhlo 17. května v Zrcadlové kapli Národní knihovny v pražském Klementinu a bylo živě streamováno na facebookových profilech Ceny Jiřího Ortena, Moravské zemské knihovny a Českého literárního centra. Kniha básnických miniatur vyšla v JT's nakladatelství v roce 2020 a odbornou porotu jmenovanou Svazem českých knihkupců a nakladatelů zaujala svou přímočarou a nesentimentální dětskou optikou, z níž autor nahlíží na svět malého chlapce z okraje společnosti...

Hana Pražáková. Příběhy plné naděje

Romana Macháčková

Romana.Machackova@mzk.cz

Výstava s názvem *Hana Pražáková. Příběhy plné naděje* byla v Moravské zemské knihovně uspořádána jako součást cyklu *Oči Brna*. Vedle bohatého obrazového materiálu z pozůstalosti Hany Pražákové, uloženého v Památníku písemnictví na Moravě (pobočka Muzea Brněnska), a ukázek autorských knih i překladů z fondu MZK přináší přiblížení osobního příběhu i pracovních aktivit Hany Pražákové.

Spisovatelka, překladatelka a rozhlasová redaktorka Hana Pražáková (13. července 1930 Turnov – 4. prosince 2010 Brno) strávila dětství spolu s rodiči a svou sestrou Libuší v Českém Dubu. V roce 1939 se rodina Křelinových přestěhovala do Prahy. Hana odmaturovala na dívčím reálném gymnáziu E. Krásnohorské v Praze. Následně nastoupila ke studiu češtiny a ukrajinštiny na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (1949–1953). Vyrůstla v inspirativním

prostředí, jejím otcem byl ruralistický spisovatel František Křelina (26. července 1903 Podhradí u Jičína – 25. října 1976 Praha). Otec svou práci samozřejmě ovlivnil Hanu jako výrazný spisovatelský vzor. Měla v něm však i blízkou osobu, s níž mohla svá díla konzultovat. V červnu 2006 o své „spisovatelské škole“ promluvila v rozhovoru pro Proglas: „*O tom jsem dokonce napsala fejeton. Jsem absolvent soukromé školy spisovatelské, protože tatínek mě ke*

Hana Pražáková v Budapešti 19. 10. 1995, foto: Miroslav Fojtík (Foto: Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A650)

spisovatelství přímo vedl. Až to ve mně vyvolávalo averzi a já tvrdila, že se spisovatelkou stát nechci. On nás, mě a moji sestru, coby pedagog přímo, jak se dnes říká, úkoloval. Musely jsme číst jeho knížky – chtěl, abychom si vždy kus přečetly a něco mu k tomu řekly.“

Její celý život – ten vnější i ten niterný – byl také ovlivněn životním osudem otce, který byl 24. srpna 1951 zatčen a na dvanáct let odsouzen k odnětí svobody (po devíti letech byl amnestován) v procesu Zelené internacionály, spolu Josefem Knapem, Janem Zahradníčkem, Bedřichem Fučíkem, Zdeňkem Kalistou, Ladislavem Kuncířem a dalšími. Manželka Františka Křeliny, Anna, zůstala s dcerami sama. Musely se přestěhovat z jejich vily v Praze na Spořilově do sdíleného temného bytu, financí nebylo dostatek a součástí jejich životního příběhu se stal všudypřítomný strach – strach o otce a manžela, strach, zda se uživí, strach, zda kamarádi zůstanou kamarády, strach, zda maminka bude mít práci a děvčata budou moci dostudovat. I přes všechny tyto zážitky, které Hana Pražáková prožila jako velmi mladá žena, je nezbytné podotknout, že jako člověka ji to nezlomilo. Právě naopak. Nejen celým svým životem, ale především svým dílem dokázala, že nepřestávala věřit v dobro v člověku a udržet si osobní vnitřní čistotu. Období věznění svého táty popsala perspektivou vyprávění mladé dívky v knize *Nadějí tu žijem* (2001). Tento román vzbudil v době svého vydání velkou pozornost nejen literárních kritiků, ale i čtenářů. Jistě k tomu přispělo i období, kdy vstoupil na knižní trh, tedy těsně po sametové revoluci. Ale zároveň je dílem, které jedinečně doplňuje různorodou mozaiku tehdejších autentických výpovědí. Román *Nadějí tu žijem* je jedním ze dvou románů Pražákové pro dospělé. Tím druhým je *Dobrý den Brno* (2005), kde se autorka vrací k dalším obdobím svého života, např. reflektuje práci v Československém rozhlasu v Brno v letech 1972–1990 (působila zde jako redaktorka literárně-dramatické redakce),

nakladatelskou redaktorskou práci nebo čas věnovaný překladům z ruštiny a z ukrajinštiny. Část knihy je věnována i pobytu v Maďarsku po boku manžela Richarda Pražáka, který se stal prvním porevolučním velvyslancem v Maďarsku.

Svou další literární tvorbu věnovala Hana Pražáková především dětským čtenářům. Roku 1970 vyšla její prvotina *Dárek pro Moniku* (Brno: Blok). Tato drobná a půvabná kniha pro nejmenší vyšla celkem ve třech vydáních (1984, 2000). V roce 1989 byla přeložená do ukrajinštiny, v roce 1998 pak do maďarštiny. Následovalo devět dalších příběhů věnovaných dětskému čtenáři. Její knihy pro děti přinášejí příběhy plné něhy, citlivého porozumění dětskému světu. Mnohdy se v jejich dílech dětské čtenářské setkávají s hlavními hrdiny, kteří se z nějakého důvodu odlišují od ostatních. Při čtení příběhů pak vyvstává množství otázek a také se nabízí výchovná složka děl – spisovatelka vede děti k větší citlivosti k druhému. Texty si uchovávají vnitřní jednotu a uměleckou svébytnost. Hana Pražáková se často opírala o své osobní zkušenosti, ať už z vlastního rodinného zázemí či blízkého okolí. Hlavní hrdinové jejích příběhů často pochází z harmonického rodinného prostředí. Příběhy se odehrávají v kulisách přirozených zápletek, které píše sám život. Děti jsou často vystavovány životním zkouškám, jako je smrt blízké osoby, nemoc kamaráda či jiné blízké osoby, cestování, stěhování, které přináší posun v životě – změna školy, změna bydliště (často z venkovského prostředí do města či naopak), hledání nových přátel. Samostatnou kapitolou jsou příběhy, v nichž se objevují děti a dospívající postižení zdravotním handicapem. Miroslav Tmář se vyjádřil k jejímu dílu v Lidové demokracii v roce 1980: „*H. Pražáková vládne jasnou představou o tom, co chce dětem sdělit, pro co je chce získat, čím je chce bavit; vládne velmi vytříbeným, oproštěným, nevzrušeným jazykem, který umí rozvíjet v intencích dětských promluv.*“

Monografie o katolických časopisech

Jiří Poláček

polacek@ped.muni.cz

KUBÍČEK, Tomáš: *Řád tvaru. Tradicionalistické časopisy v období první republiky (analýzy a rekonstrukce)*. Brno: Host, 2020. 319 s. ISBN 978-80-275-0295-0.

Profesor Tomáš Kubíček je knihovnické obci znám jako ředitel Moravské zemské knihovny, ale významné postavení má i ve sféře literární vědy; je rovněž vysokoškolským pedagogem. Mimo jiné vydal monografie *Vyprávět příběh. Naratologické kapitoly k románům Milana Kundery* (2001), *Vyprávěť. Kategorie narativní analýzy* (2007), *Felix Vodička – názor a metoda. K dějinám českého strukturalismu* (2010), *Středoevropán Milan Kundera* (2013) či *Dvoří domov Jana Čepa* (2014). Nadto se podílel na řadě kolektivních publikací, sborníků z konferencí nebo různých edic.

Ve své nové monografii nazvané *Řád tvaru* se zaměřil na čtveřici povýtce katolických meziválečných časopisů, takže její název bychom mohli interpretovat jako hravou aluzi na dva z nich (byť časopis *Řád* zůstal stranou), ale hlavně pojmy „řád“ a „tvar“ patří k velmi frekventovaným pojmům v meziválečné esejistice, a tudíž i v autorových výkladech. V úvodu Kubíček připomíná relevantní práce o katolické literatuře a vymezuje cíl své knihy: chce tyto práce doplnit „o detailnější pohled na vývoj postavení české katolické literatury v české prvorepublikové společnosti

prostřednictvím analýzy vybraných tradicionalistických periodik a pokusit se s jejich pomocí zrekonstruovat dramatické či rozhodující mo-

menty v utváření vztahu katolických intelektuálů k české společnosti“ (s. 11–12). Kromě toho formuluje mnoho dílčích otázek, přičemž z časového hlediska své analýzy logicky dovádí do roku 1938.

V kapitole pojmenované *Na pozadí je moderná* charakterizuje pozici katolické církve po roce 1918 a nastiňuje vývoj katolické literatury od Katolické moderny až do konce třicátých let. Tento vývoj začleňuje do širokého kulturního kontextu, v jehož rámci poukazuje na důsledky první světové

války, přibližuje významné spisovatele, literární skupiny (Devětsil, Literární skupina) a směry (poetismus, surrealismus, strukturalismus), ale i dobové manifesty, proměny jazyka, žánrové spektrum, překladatelství jako most k světové literatuře či roli novin a časopisů.

Následující kapitola s názvem *Rozmach* – proti všem představuje analýzu čtrnáctideníku *Rozmach*, existujícího v letech 1923–1926. Nejprve je v ní zmíněn zánik dřívějších časopisů a zrod nových, mezi nimiž byl i *Rozmach*, periodikum postavené na principech katolicismu

a nacionalismu. Kubíček se právem soustřeďuje na příspěvky Jaroslava Durycha, věnované problematice víry a církve i mnoha spisovatelům a často ostře polemizující s Ferdinandem Peřoutkou nebo s Karlem Čapkem. Všimá si též článků Jana Scheinosta, který se posléze začlenil do řad českých fašistů, neopomíná však ani další přispěvatele.

Po zániku Rozmachu se Durychovou tribunou stal časopis Akord, vycházející v letech 1928–1934. Pojednává o něm kapitola nazvaná Durychův Akord – nově po staré cestě. Kubíček v ní s opětovným akcentem na texty autora *Bloudění* konstatuje proměnu jeho stylu, charakteristickou ústupem dřívější ironie. Analyzuje jeho články s duchovní a kulturní tematikou, zabývá se jeho rozchodem s Josefem Florianem a Jakubem Demlem i pozvolným ústupem ze scény. Z ostatních přispěvatelů věnuje pozornost například Josefu Dostálovi nebo Janu Strakošovi, který se zaměřoval na literární kritiku.

Tvar – okamžik proměny je název kapitoly pojednávající o měsíčníku, jenž vycházel v letech 1927–1929 a 1931–1932. Jeho dominantní osobností byl Bedřich Fučík, dále v něm publikovali Miloš Dvořák, Rudolf Černý či Albert Vyskočil, ale třeba i Vladislav Vančura, neboť Tvar nebyl tak vyhraněný jako předchozí časopisy. Autor objasňuje jeho genezi a motivaci názvu, analyzuje texty uvedených redaktorů a přispěvatelů, zdůrazňuje důležité zastoupení literární kritiky a překladů. Náležitě také charakterizuje profil Tvaru a jeho přínos.

Ještě širší tematické a názorové rozpětí než toto periodikum měly melantrišské Listy pro umění a kritiku, existující v letech 1933–1937 a redigované redakčním kruhem v čele s Bedřichem Fučíkem a poté Vilémem Závadou. Kubíček se jimi zabývá v kapitole s dlouhým a trochu zaumným názvem Jedinečnost, obecnost a tvar. Neprogramově programově vykročení Listů pro umění a kritiku. Cituje úvodní slovo F. X. Šaldy, v kontextu dobového dění charakterizuje koncepci a obsah jednotlivých

ročníků, v nichž se vedle příspěvků katolických autorů objevovaly též texty jinak názorově orientovaných přispěvatelů (například strukturalistů). Všimá si rovněž četných polemik, z nichž nejvíce analyzuje soudobé spory o poezii Jiřího Wolkeru.

Akord 2 – zpět za chrámové zdi, toť název kapitoly o další etapě ve vydávání Akordu v letech 1934–1938. Kubíček osvětluje změnu jeho vydavatele (po Ladislavu Kuncířovi se jím stal brněnský Spolek katolických akademiků Moravan), podává charakteristiku jeho profilu a struktury, uvádí hlavní přispěvatele (mimo jiné to byli Miloš Dvořák, Jan Zahradníček, Metoděj Habáň či Dominik Pecka). Zastavuje se u připomínky Durychových padesátin, kterou napsal Bedřich Fučík a jež reflektuje blízkost těchto dvou velkých osobností katolické literatury.

V závěrečném shrnutí sumarizuje předchozí výklady, podtrhuje význam Jaroslava Durycha a Bedřicha Fučíka, jakož i analyzovaných časopisů. Poprávu konstatuje, že v nich nešlo jen o problematiku literatury a umění, nýbrž i o hodnotové záležitosti. Po této sumarizaci v jeho knize následuje zhruba třicet stran, které zahrnují cenné bibliografické údaje o zkoumaných periodikách včetně tabulek, grafů a autorských statistik. Vítaným přídavkem je rovněž přehled literárních časopisů vydávaných v letech 1918–1938, obsahující též soupis deníků s významnými literárními rubrikami. Poslední složky tvoří standardní soupis literatury, anglické resumé a jmenný rejstřík.

Monografie Řád tvaru s výraznou obálkou Terezy Žurkové představuje pozoruhodné dílo, jež přibližuje nejenom analyzované katolické časopisy, ale i mnohé kulturní osobnosti a meziválečná léta. Připomíná velký význam časopisů pro rozvoj kultury v těchto letech, její vyspělost a komunikaci s cizími kulturami, důležité společenské postavení literatury. Maně vybízí k podobným výpravám na stránky dalších časopisů. Je škoda, že ji autor nevybavil obrazovou přílohou: soudím, že by jí slušela!

Historie znojemské knihovny

Eva Šrámková

sramkova@knihovnazn.cz

Historie českého knihovnictví ve Znojmě sahá již do roku 1877, kdy ve městě vznikla první česká knihovna, a to díky spolku Beseda Znojemská, který byl založen na popud notáře Jana Vlka v roce 1870. Od r. 1883 převzal knihovnu notář Jaroslav Palliardi, pozdější významný archeolog, a z tohoto období známe i počet knih: 416. V tu dobu byla už Beseda i s knihovnou přestěhována do budovy „U bílého lva“ na Dolním náměstí. Knihovníci se často střídali, protože teprve po 20 letech existence knihovny výbor Besedy rozhodl, aby knihovník dostával odměnu 50 krejcarů za jeden půjčovní večer (50 korun ročně).

Teprve těsně před válkou začala do besední knihovny chodit i širší veřejnost. První světová válka znamenala zánik kulturního života české menšiny v německém Znojmě. Po zklidnění situace se ujal role knihovníka obchodník Rudolf Stloukal, který přestěhoval knihovnu do svého obchodu v Kovářské ulici a od podzimu 1915 tam už půjčoval. Pod jeho vedením se začala rychle rozrůstat, v r. 1918 to bylo přes 3 000 svazků. Počet výpůjček hovoří ještě výrazněji:

v r. 1916 zhruba 5 000, za 10 měsíců r. 1918 více než 13 000!

Po vzniku Československé republiky dochází ke sloučení besední, nyní městské knihovny, s knihovnou sokolskou. Knihovna i čítárna byly umístěny v Obrokové ulici pod radniční věží v bývalých úřadovnách krajského soudu. V r. 1925 již knihovní fond dosáhl počtu 4 797 svazků, podchyceno je 1 137 pravidelných čtenářů, výpůjčky dosáhly počtu 33 000. V r. 1926 vyšel knižně první katalog, který měl 120 hustě potisknutých stran.

Dne 9. října 1938 obsadila město německá vojska. Česká knihovna byla uzavřena, knihovník uvězněn, část fondu byla spálena, zbytek knižního fondu odkoupil od znojemské městské správy knihkupec Antonín Oliva, odvezl jej do Brna, kde jej bezpečně uložil. Budova knihovny byla na konci 2. světové války zničena při náletu.

Městská knihovna obnovuje svou činnost až 3. září 1946 v nových prostorách na Zámečnické ulici, kde sídlí dodnes. Čtenářům bylo

Znojemská knihovna v roce 1977

k dispozici 5 666 svazků: knihkupec Oliva vrátil a daroval knihovně 5 022 svazků, 500 knih pocházelo z daru Městské knihovny pražské a zbývající část byly nalezené knihy a dary od veřejnosti.

V r. 1950 se mění Městská knihovna v knihovnu okresní. Plní dvě funkce: funkci městské knihovny pro město Znojmo a funkci okresní, v níž se stará o 89 menších knihoven v obcích okresu, později již o 160 knihoven. Rozrůstal se knihovní fond, vznikala nová oddělení a pobočky, zaváděly se a využívaly nové technologie zpracování a přenosu informací, rozšiřoval se okruh služeb.

Listopad 1989 znamenal nejen možnost svobody získávání dokumentů a šíření informací, znamenal také vstup nových informačních médií a informačních technologií do knihovny - v roce 1991 byl zakoupen první počítač. V roce 1995 začala knihovna fungovat automatizovaně v systému Lanis,

Dnem 31. 12. 1996 byla ukončena činnost Okresní knihovny Znojmo a zřizovatelská práva byla od 1. ledna 1997 převedena z Okresního úřadu Znojmo na Město Znojmo. Knihovna se opět stává Městskou knihovnou Znojmo, a to symbolicky v roce, kdy si připomněla 120. výročí svého založení. I po přechodu zřizovatelských práv na Město Znojmo se podařilo udržet kontinuitu výkonu regionálních funkcí pro knihovny znojmského regionu. Byly zavedeny nové služby: výměnné fondy, poradenství a proškolení v ICT, servis výpočetní techniky a knihovních systémů.

Následující období znamenalo začátek budování. V r. 1998 byla zahájena rekonstrukce ústřední knihovny s cílem vytvořit prostory pro nové služby a bezbariérový přístup. V r. 2004 byla dokončena půdní vestavba, kde vzniklo oddělení pro děti, hudební oddělení a konferenční sál s kapacitou 55 návštěvníků. Přibyl výtah, kuchyňka a sociální zařízení včetně sociálního zařízení pro vozíčkáře. Později došlo k instalaci zvedací plošiny ve vstupním vestibulu. V r. 2005 byly komplexně rekonstruovány sklady

a část půjčovny. Po 9 letech pak proběhla velká rekonstrukce oddělení pro dospělé – došlo k výměně podlah, opravě elektroinstalace, výmalbě a byl nahrazen veškerý nábytek. V r. 2018 se pak rekonstrukce dočkala i studovna a čítárna.

Dochází i k rozšiřování služeb. V r. 1999 to byly služby pro nevidomé a zrakově postižené včetně výpůjček zvukových knih. O rok později přesídlila pobočka Aninská do prostor MŠ na ulici Holandská, k dalšímu posunu pak došlo v r. 2008 na ulici Loucká. Tato pobočka zajišťuje své služby především pro obyvatele spodní části města a pro DPS Dukelská. Pobočka Gagarinova pak nabízí své služby v horní části města včetně domů pro seniory U Lesíka a Vančurova. V lednu 2007 přešla knihovna na nový knihovní systém Clavius včetně online katalogu. V r. 2012 uvedla knihovna do provozu počítačovou učebnu určenou především pro výuku seniorů. V r. 2014 se knihovna zapojila do projektu Knihovna Na plovárně, o rok později i do projektu Kniha do vlaku a spolu s Městskou knihovnou Jevišovice i do projektu Knižní pohotovost v Nemocnici Znojmo. V r. 2018 se přidala k projektu Bookstart - S knížkou do života.

Rok 2020 i začátek roku 2021 v důsledku pandemie covid-19 s následným omezením prezenčních služeb prověřil psychickou odolnost knihovníků. Bylo nutné zajistit služby pro veřejnost jinak, než byli knihovníci i uživatelé zvyklí. Knihovna zahájila spolupráci s firmou Palmknihy a nabídla čtenářům výpůjčky e-knih, zapojila se i do Národní digitální knihovny. Knihovníci zahájili intenzivní komunikaci se čtenáři na sociálních sítích, zavedli tzv. předregistrace i platby online. V době uzavření provozů prokuklo oddělení pro dětské čtenáře, kde vznikl dětský koutek s kobercem a polštářky a výmalba na zdech. Nástěnné malby pak přibýly i na pobočce Gagarinova.

V letech 2008 až 2020 měla knihovna ve správě galerii v Domě porozumění na Slepčím trhu. Knihovna tak rozšířila své aktivity i o výstavní činnost. Na dvoře galerie pak probíhala řada kulturních pořadů.

Mestská knižnica Skalica

Lubica Rozborilová

rozborilova.lubica@kniznica.skalic.sk

Budova knihovny

V r. 1783 prišiel do Skalice bývať József Gvadányi. Bol to vojak i spisovateľ maďarského pôvodu. Pôvodné dva menšie stredoveké domy prestaval podľa vlastného návrhu na dvojpodlažnú stavbu so sedlovou strechou. V dome, na priechodí ktorého je Gvadányiho erb, žil aj so svojou manželkou Katarínou Seleckou a tiež s kuchárom, ktorý pochádzal zo Sedmohradska a ktorý tu pripravoval obľúbenú pochúťku grófa – trdelník. Dom prešiel rozsiahlou rekonštrukciou, ktorá bola ukončená v r. 1986, kedy sa sem presťahovala z Domu kultúry v Skalici mestská knižnica.

V súčasnosti je knižnica rozpočtová organizácia, ktorá spravuje aj budovu bývalého jezuitského kostola. Mestská knižnica Skalica má na prízemí oddelenie odbornej literatúry a študovňu s internetom pre verejnosť. Na poschodí je oddelenie beletrie, oddelenie pre deti a mládež a kancelária. Knižničný fond tvorí 35 282 knižničných jednotiek. Knihy nakupujeme každoročne aj keď nie v takom počte, ako by sme si predstavovali (kvôli financiám). Počet aktívnych čitateľov sa pohybuje každoročne cez 1 000, za minulý rok ich bolo ale len 937. Je to spôsobené aj dobou, aj tým, že nemôžeme nakúpiť všetku literatúru, ktorú čitatelia potrebujú.

Podujatia robíme pre všetky vekové skupiny. Bývajú to besedy, súťaže, výstavy s vernisážami, prednášky, minitrhy hand made výrobkov ap. Využívame priestory knižnice ale aj jezuitského kostola. Medzi naše činnosti patrí aj MVS z iných knižníc a tiež iným knižniciam. V tomto i minulom roku nás (tak ako i iné knižnice) obmedzila pandémia. Museli sme zatvoriť, ale toto obdobie sme využili na upratovacie práce (čistenie regálov ap.) a tiež sa dobiehali administratívne práce, nakoľko prevádzku štyroch oddelení zabezpečujeme traja knihovníci s jednou brigádnickou a nie všetko sa dá pri plnej prevádzke stíhať. Keď sme už mohli spustiť svoje služby, otvorili sme so všetkými hygienickými opatreniami (tie dodržiavame doteraz) a úspornom režime, teda len určité hodiny. Tieto sme už ale rozšírili, aj keď ešte stále nie je otvorené podľa bežných výpožičných hodín. Podujatia sa buď zrušili, alebo sme termíny presunuli.

Naše prvé podujatie po otvorení bola výstava obrazov Anny Noskovej. Dúfame, že od septembra budeme môcť naplno rozbehnúť svoju činnosť a aj spoluprácu s inými

Výrobky chránené dišny

Po stopách histórie mesta

organizáciami mesta. Sem patria materské školy, základné, stredné školy, vysoká škola, Zariadenie pre seniorov, Záhorské múzeum ai. Pripravujeme pre nich a v spolupráci s nimi rozprávkové dopoludnia, informačné výchovy, besedy o knihách, prednášky s populárno-náučnou témou, výstavy obrazov, fotografií, minitry hand made výrobkov a pod.

Mestská knižnica Skalica organizuje každoročne mnoho podujatí pre deti i pre dospelých. K detským akciám patrí napr. Noc s Andersenom. Jeden rok sme spolupracovali aj s knižnicou mesta Slaný.

K zaujímavým podujatiam pre deti patrí aj to s názvom **Po stopách histórie mesta**, ktorého hlavným cieľom je nadviazať spoluprácu detí z našich základných škôl s deťmi družobného mesta. Takto sme spolupracovali s mestom Uherské Hradište a s mestom Hodonín. Žiaci zo základných škôl vytvorili skupiny tak, aby v každej boli aj deti slovenské a aj české. Hravou formou sa potom zoznamovali tak s historickým centrom mesta, jednotlivými pamiatkami ako aj so školou mesta, ktorá sa do projektu zapojila. Podujatie zatiaľ prebehlo

u nás v Skalici postupne s deťmi oboch miest. Naše deti boli zatiaľ v Uherskom Hradišti.

Podujatie prebiehalo aj v jezuitskom kostole. Je to pamiatka dnes určená na kultúrne akcie. Správcom budovy je Mestská knižnica, ktorá ju poskytuje na mnohé koncerty a tiež ju využíva na svoje akcie. Organizovali sme tam niekoľko výstav aj s vernisážami a tiež niekoľko vyhodnotení našich súťaží, prípadne sme tam oceňovali najlepších čitateľov. Jedno z podujatí tu bola vernisáž prác aktívnych seniorov, ktorý sú klientami Zariadenia pre seniorov v Skalici. Samotná výstava bola v knižnici.

Seniori sa veľmi aktívne zapájajú aj do predaja hand made výrobkov, ktorý organizujeme v priestoroch knižnice. Minitry hand made výrobkov sa tešia veľkej popularite v meste a organizujeme ich ako jarné-pre Veľkou nocou a aj ako predvianočné. Svoje výrobky tu predávajú obyvatelia mesta ale i okolia. Zapájajú sa aj klienti Zeleného domu a Mikáda. Sú to organizácie občanov s mentálnym, telesným a zmyslovým postihnutím a občanov v sociálnej núdzi. Minitry sme začali organizovať, aby sme pomohli ľuďom, ktorí vytvárajú krásne veci aby si obyvatelia mesta viac zvykli navštevovať knižnicu. Priestor samozrejme poskytujeme zdarma.

Ďalšia zaujímavá akcia u nás bola výstava fotografií. Naša knižnica založila v nedávnej minulosti fotoklub. Členovia sa pravidelne stretávali v našich priestoroch, vystavovali a organizovali sme spolu s nimi vernisáže. Bohužiaľ fotoklub momentálne nefunguje, ale výstavy fotografií organizujeme aj naďalej. Medzi najzaujímavejšie patrila výstava Radima Štefana.

Bude vás zaujímať, že...

...Centrum celoživotného vzdelávania v Hustopečích – Městská knihovna má informačně přírodné stránky, informuje čtenáře nejen o svých aktivitách, ale velmi přehledně uvádí nové čtenáře do způsobu registrace a popisuje podrobně Jak se ve fondu knihovny orientovat ...

Už jsme se na návštěvníky i naše průvodce těšili – rozhovor s kastelánkou Vily Stiassni Mgr. Kateřinou Konečnou

Jana Nejezchlebová

jana.nejezchlebova@mzk.cz

Knihovny velmi úzce spolupracují ve městech i obcích s pamětovými institucemi. Je to spolupráce prospěšná vždy pro obě instituce a přináší řadu zajímavých a netradičních námětů a nápadů. Jak se muzea a galerie vyrovnávaly s mimořádně náročným a pro ně nepříznivým obdobím bez návštěvníků jsme mimo jiné hovořily s Mgr. Kateřinou Konečnou.

Kdy jste se ujala správcovství Vily Stiassni a co je pro vás na této práci nejzajímavější?

Do vily jsem nastoupila krátce po jejím zpřístupnění veřejnosti, v únoru 2015, ale role správce objektu či kastelána, mi byla svěřena až později, počátkem roku 2018. Nejzajímavější je právě ta práce sama, její rozmanitost. Bez přehánění mohu říci, že každý den je jiný. Často poznávám nové lidi z nejrůznějších oborů, od stavebních až po umělecké. Stále se objevují nové a nové výzvy,

které s sebou přináší řadu problémů, od těch malicherných až po opravdu provozně důležité, a když se vše nakonec podaří, ten dům, stejně jako spokojení návštěvníci, vám tu vloženou energii vrátí.

Přípravujete nejen programy pro veřejnost, komentované prohlídky interiéru Vily, ale také umožňujete prohlídky a procházky rozsáhlou zahradou. Jak se vám daří tyto úkoly propojit a zajistit?

Péče o zahradu je náročná a hlavně nikdy nekončící proces. Zprvu jsme se potýkali s řadou následků po nešťastných rozhodnutích, které padly během obnovy areálu, což nám práci v zahradě komplikovalo a nepřinášelo ten dobrý pocit úplně dobře odvedené práce. Ale měli jsme šťastnou ruku při výběru zahradníka a zahrada je každým rokem krásnější. Už jsme, věřím, na té správné cestě, jak udržet 3,5 hektarovou zahradu se skleníky, bazénem a tenisovým kurtem, při jejímž zakládání se počítalo s pomocnou silou až tří desítek zahradníků, oproti současnému jednomu jedinému. Je to samozřejmě i finančně náročná záležitost, ale výsledek stojí za to. A budeme rádi, když si k nám nejen Břňané, ale i turisté, najdou cestu, protože díky rozloze i výborné poloze v naší zahradě zapomenou, že jsou vlastně ve městě.

Na vašich webových stránkách je i nabídka edukačních programů pro děti. Pomineme protiepidemické období – jak jsou tyto programy využívány a co plánujete v nejbližší době?

Současná podoba edukačních programů je více méně naší novinkou. Jejich podobu jsme ladily s kolegyní z edukačního oddělení Národního památkového ústavu a programy jsou tematicky velmi citlivě voleny tak, aby podtrhly architektonickou i historickou hodnotu vily ve srozumitelné podobě pro děti od mateřských škol až po studenty škol středních. Takže jakákoliv věková kategorie si u nás najde své.

Aktuálně budeme rádi, když se zájem ze strany škol vrátí alespoň na stejnou úroveň z doby před epidemií koronaviru, takže příliš změn a novinek neplánujeme. Osobně bych byla moc ráda, kdyby

Interiér Vily Stiassni

se podařilo navrátit se k myšlence propojení edukačních programů napříč brněnským vilovým kvartetem, se kterou přišli kolegové z Moravské galerie.

Spolupracujete s různými organizacemi, především se školami. Ale dovedete si představit spolupráci i s knihovnami?

Spolupráci s knihovnami si samozřejmě představit dokážu. Já stále říkám, že u nás se fantazii meze nekladou, takže se nebráníme nejrozličnějším formám spolupráce. Vždy samozřejmě s ohledem na kulturní prostředí, které vila nabízí.

Ostatně málokdo ví, že ve sklepení vily se jedna knihovna nachází. Spravují ji kolegové z Metodického centra moderní architektury, což již napovídá, že to je knihovna zaměřená především na moderní architekturu, ale nejen na ni. Její základní pilíře tvoří soukromá knihovna architekta Riedla, a především potom profesora Šlapety, který ji pravidelně zásobuje o další zajímavé kousky.

Jak jste prožívali dlouhé omezující období bez návštěvníků?

Práci. Bavila jsem se názory lidí, kteří byli skálopevně přesvědčeni, že když jsme zavřeni, tak nemáme vlastně co dělat. Omyl – zahrada karantény neměla, stejně jako další budovy v areálu, které máme na starost. Uvolnily se nám například ruce pro časově a organizačně náročnější údržbové práce, které je těžší kombinovat s návštěvníkým provozem. Já osobně jsem si konečně našla prostor na archivní průzkum, na který v sezóně čas moc nezbývá, a mohli jsme tak pokročit s aktualizací sylabů pro průvodce či v přípravách na novou publikaci, kterou připravujeme.

Ale samozřejmě to pro nás byla naprosto neznámá situace, protože na rozdíl od většiny kolegů z jiných památkových objektů, jsme ve vile zvyklí na celoroční návštěvníký provoz

a najednou jsme ze dne na den měli vilu sami pro sebe. Ne, že by se na to nedalo zvyknout (smích), ale už jsme se na návštěvníky, stejně jako na naše průvodce, přece jen těšili.

Nyní se situace snad zlepšil, co připravujete pro své příznivce a jaké máte plány pro léto a podzim?

Ačkoliv se tomu snažíme bránit, tak jsme přece jen stále při plánování kulturního programu opatrní a jdeme cestou drobnějších a méně náročných akcí. Aktuálně připravujeme ve vile výstavu na celé letošní léto, kdy budeme přímo na prohlídkové trase, ale i v zahradě, vystavovat díla současných umělců, kteří tvoří přímo pro tuto příležitost na téma „textil“. Tedy na téma, o kterém říkáme, že je městem Brnem i vilou navždy protkané, protože vilu si nechal postavit jeden z předních brněnských textilních továrníků. Určitě v nějaké omezené míře oprášíme naše netradiční divadelní prohlídky a o prázdninách, v rámci celorepublikové akce NPÚ Hradozámecká noc, která se uskuteční 31. července, se vrátíme s „Případem vdovy“, kdy se návštěvníci, společně s četníky, mohou vydat po stopě zločinu. A do třetice zmíním listopadovou floristickou soutěž „Brněnská růže“, kterou budeme v našich prostorách již podruhé hostit. Soutěžní díla pak budou po celý víkend vystavena přímo na trase, takže nám vila v listopadu krásně rozkvetе.

Na závěr se zeptám – jak si vy sama odpočíváte po práci plné termínů a jistě i častých nečekaných komplikací?

Ono ho úplně moc nezbyývá, což je podpořeno tím, že mám práci, která mě baví a naplňuje, ale již několik let se věnuji historickému šermu, což někdy využíváme i v rámci speciálních prohlídek, o kterých jsem již mluvila. Vlastně se tím téměř po 90 letech šerm do vily vrací, neboť i dcera Stiassných šermovala. Za první republiky byl šerm oblíbeným sportem a Stiassni byli dosti sportovně založení, i proto je v areálu dodnes k vidění bazén nebo

kurt. I já se každý rok přemlouvám, abych s tenisem začala, ale zatím to ještě nevyšlo. Pokud by se mezi čtenáři našel někdo se sportovním duchem a láskou k historii, tak má ideální příležitost si ve vile Stiassni zašermovat či zahrát tenis. Ale samozřejmě si ve chvíli volna ráda přečtu knihu, zajdu do divadla nebo vyrazím na nějakou poznávací cestu, ať už po naší republice nebo do zahraničí.

Děkuji za rozhovor a váš čas.

Kateřina Konečná vystudovala Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, Ústav pomocných věd historických. V letech 2013–14 také absolvovala kurz památkové péče v Praze. V Národním památkovém ústavu pracuje již čtrnáctým rokem. Začínala jako průvodkyně na zámku Lysice, později prováděla na hradě Veveří. Od roku 2015 pak ve vile Stiassni v Brně, kterou od roku 2018 vede ve funkci kastelánky.

Interiér Vily Stiassni

Už coby gymnazista připravující se na přijímací zkoušky na vysokou školu jsem se stal registrovaným čtenářem Státní vědecké knihovny v Olomouci. Je to láska a zvyk prozatím na celý život, ačkoli dávno v Olomouci nebydlím. Knihy si dodnes půjčuji téměř výhradně zde.

Olomoucká vědecká knihovna v polovině devadesátých let oplyvala nejen z dnešního pohledu neskutečně rozlehlým lístkovým katalogem zaujímajícím několik místností, ale také sklady. Ty se představují někomu zvenčí dost obtížně, proto získávaly až magický nádech – a mám to potvrzeno i od dalších čtenářů. Knihy se doručovaly z větší části z „červeného kostela“. Jde o štíhlou neogotickou stavbu z pálených cihel v těsné blízkosti knihovny. Nikdy však nebylo lze vidat knihovníky, kteří by knihy převáželi přes ulici. Pravděpodobně zde funguje důmyslný systém podzemních tunelů a knihovníků-nosičů a knihohledačů, kterým už dozajista pomáhají roboti. Kdo ví, zda bychom knihovníka od robota ještě odlišili – vládne

tam přeci nejspíš vlídné šero a náplň jejich práce nebude nepodobná.

Ještě větší dobrodružství představují pro nezavěšeného externí sklady. Nejenže jsou či bývaly buď v Holici nebo v Hejčíně, což v intimitě pultu určenému k výpůjčkám znělo jako Mars nebo Venuše. Mají jedno společné: jsou MIMO. Knihy MIMO odsuzují čtenáře nikoli k nadějeplné donášce „na počkání“ z vedlejší knižní svatyně. MIMO znamená, že knihychtivý čtenář či čtenářka se musejí na svůj zážitek vyspat – a často ne jen jednou.

Ještě jednu vlastnost toto MIMO má. Jakkoli jde o předložku, tedy slovní druh nesklonný, v běžné řeči knihovnic a knihovníků stává se sklonným. Ovšem výhradně v druhém pádě a předložkou „z“. Běžná fráze zněla přibližně takto: Vaše knihy jsou MIMO a Z MIMA je přivezou po víkendů.

Příznávám, že většinou jsem s tímto MIMEM nechtěl nic mít. A nebyl jsem sám.

Radek Malý je autorem básní a knih pro děti, překladatelem a vysokoškolským pedagogem.

Bude vás zajímat, že...

... spisovatel František Gellner má v tomto roce 140. výročí narození (19.6.1881–září 1914). Studoval v Mladé Boleslavi a již tehdy psal do studentských časopisů. Po maturitě odešel na Technickou univerzitu do Vídně, odtud v roce 1902 do Příbrami na báňskou akademii. Zajížděl však často do Prahy a patřil k básníkům anarchistické skupiny, kteří se scházeli v Neumannově olšanské vile. Byl příslušníkem pražské předválečné bohémy, což mělo výrazný vliv na jeho tvorbu. V letech 1905–1908 studoval ještě malířství v Mnichově a v Paříži. Byl velmi známý svými satirickými kresbami, které byly s jeho verši otiskovány v Novém kultu, v Šibeničkách, Karikaturách, v Kalendáři revolucionářů. Přispíval i do francouzských časopisů, v letech 1910 a 1911 žil v Paříži. Psal do brněnských Lidových novin. Na počátku světové války narukoval na haličskou frontu a už v září 1914 byl prohlášen za nezvěstného. Gellner byl český prozaik, básník, karikaturista, ilustrátor, představitel generace anarchistických buřičů. Z obsáhlého díla jmenujme Radosti života, Po nás ať přijde potopa, fejeton, šansony ...

Díla nedostupná na trhu

Monografie, časopisy, noviny, které již neseženete na
komerčním trhu, přístupné v digitální podobě od 1. 7. 2021

dnnt.mzk.cz

POTŘEBUJI KNIHU ONLINE

**JSEM REGISTROVANÝM ČTENÁŘEM
ZAPOJENÉ KNIHOVNY?**

Je moje knihovna
zapojená?

<http://bit.ly/zapojeneknihovny>

ANO

NE

Přihlásím se
loginem a heslem
své instituce na
dnnt.mzk.cz

Zaregistruju se na:
mzk.cz/predregistrace